

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЧОРНОБІЛЬ ДІАНА ІГОРІВНА

Допускається до захисту:

к. філол. н., доцент,

доцент кафедри англійської філології

в.о. завідувача кафедри англійської

філології

Майя ЮРКОВСЬКА

«_____» _____ 20__ р.

ТЕМА

СЕМАНТИКО-СТРУКТУРНИЙ ТА ФУНКЦІЙНО-ПРАГМАТИЧНИЙ
АНАЛІЗ ЗАГОЛОВКІВ НОВИННИХ ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО ВІЙНУ В
УКРАЇНІ У ПОРІВНЯЛЬНОМУ АСПЕКТІ
(на матеріалі сучасної англійської та української мов)

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська»

Освітня програма «Англійська та друга іноземна мови та літератури (переклад
включно)»

Магістерська робота

Науковий керівник:

Майя ЮРКОВСЬКА, к. філол. н., доцент,

доцент кафедри англійської філології

в. о. завідувача кафедри англійської

філології

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ЄКТ5/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____

Вінниця 2025

АНОТАЦІЯ

Чорнобіль Д. І. Семантико-структурний та функційно-прагматичний аналіз заголовків новинних повідомлень про війну в Україні у порівняльному аспекті (на матеріалі сучасної англійської та української мов) Спеціальність 035 «Філологія». Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська». Освітня програма «Англійська та друга іноземна мови та літератури (переклад включно)». Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2025. 84 с.

Магістерську роботу присвячено комплексному аналізу заголовків англійських та українських новинних текстів, що висвітлюють перебіг російсько-української війни. Дослідження ґрунтується на матеріалі 300 заголовків (150 англійських та 150 українських), відібраних методом суцільної вибірки з онлайн-видання «Радіо Свобода» за період жовтень-грудень 2024 року.

Об'єктом дослідження є заголовки у сучасних українських та англійських репортажах воєнної тематики. Основними методами та прийомами дослідження є описовий та зіставний метод, дискурсивний та контекстуальний аналіз, лінгвокогнітивний аналіз, порівняльний аналіз.

У роботі узагальнено теоретичні підходи до визначення медіатексту та його структурної організації, уточнено статус заголовка як ключового елемента медіадискурсу. Встановлено, що заголовок виконує інформативну, атрактивну, оцінну та маніпулятивну функції, а також є значущим інструментом формування думки суспільства.

Проаналізовано лексико-семантичні, стилістичні та синтаксичні особливості заголовків двох мов. Результати дослідження виявили, що українські заголовки частіше акцентують емоційність, експресію та оцінність, тоді як англійські тяжіють до лаконічності, інформативності й стандартизованих структур. Встановлено частотність використання метафори, номінативних конструкцій, а також їхню роль у формуванні читацького сприйняття.

Порівняльний аналіз засвідчив відмінності у прагматичному навантаженні заголовків, зумовлені особливостями національних медіакультур та різними стратегіями подання новин у англомовних і україномовних виданнях.

Ключові слова: медіатекст, заголовок, семантика, прагматика, стилістика, медіамова, медіадискурс, воєнний дискурс, маніпулятивні стратегії.

SUMMARY

Chornobil D. Semantic-Structural and Functional-Pragmatic analysis of News Report Headlines about War in Ukraine in Comparative Aspect (Based on Contemporary English and Ukrainian Languages). Specialty 035 “Philology”. Specialization 035.041 “Germanic Languages and Literatures (including translation)”, the first language – English. Educational Programme “English and the second foreign languages and literature (including translation)”. Vasyl’ Stus Donetsk National University, 2025. 84 p.

The Master’s research paper is devoted to a comprehensive analysis of the English and Ukrainian news texts headlines covering the current state of the Russian-Ukrainian war. The study based on 300 headlines (150 in English and 150 in Ukrainian) selected using the method of continuous sampling from the online media website Radio Liberty for the period October-December 2024.

The object of the research is headlines in contemporary Ukrainian and English reports on topics. The main methods and techniques of the research include descriptive and comparative methods, discursive and contextual analysis, linguistic-cognitive analysis, and comparative analysis.

The paperwork summarizes theoretical approaches to defining media text and its structural organization and clarifies the status of the headline as a key element of media discourse. It has been established that the headline performs informative, attractive, evaluative, and manipulative functions, and is also an important tool for shaping public opinion.

The lexical-semantic, stylistic, and syntactic features of headlines in two languages were analyzed. The results of the research revealed that Ukrainian headlines tend to emphasize emotionality, expressiveness and evaluativeness, while English headlines tend to be concise, informative, and standardized in structure. The frequency of metaphor use, nominative constructions, and their role in shaping reader perception have been identified.

The comparative analysis revealed differences in the pragmatic load of the headlines, determined by the characteristics of national media cultures and the distinct news-presentation strategies of English-language and Ukrainian-language outlets.

Keywords: media text, headline, semantic, pragmatics, stylistics, media language, media discourse, manipulative strategies.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТЕКСТІВ І ЗАГОЛОВКІВ.....	12
1.1 Поняття медіатексту в сучасній лінгвістиці.....	12
1.2 Лінгвостилістична характеристика текстів ЗМІ.....	14
1.3 Структурні елементи медіатексту.....	16
1.4 Заголовок як головний компонент медіатексту.....	18
1.5 Типологія заголовків	22
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2 ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАГОЛОВКІВ.....	27
2.1 Функційно-прагматичний потенціал заголовків у медіадискурсі.....	27
2.2 Стилістичні засоби та прийоми у заголовках.....	29
2.3 Лексико-семантичні особливості заголовків.....	34
2.4 Семантичні поля як структурний чинник організації заголовків.....	37
Висновки до розділу 2.....	39
РОЗДІЛ 3 ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАГОЛОВКІВ В АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ МЕДІАТЕКСТАХ.....	40
3.1 Семантичний аналіз заголовків у медіа.....	40
3.2 Стилістичний аналіз заголовків.....	46
3.3 Синтаксичний аналіз заголовків.....	51
3.4 Порівняльний аналіз функцій заголовків у англійській та українській мовах.....	55
Висновки до розділу 3.....	58
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	62
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

У сучасному світі медіа відіграє ключову роль у житті людей. У різних своїх формах медіа є одним із найсильніших важелів впливу на формування суспільної думки, культури та поведінки загалом. ЗМІ охоплюють цілий ряд різних каналів комунікації, зокрема таких, як телебачення, радіо, журнали, газети, соціальні мережі та онлайн-платформи. Люди прагнуть залишатися в курсі подій, які відбуваються навколо, адже у нашому сьогоденні бути причетним до нових обставин є радше необхідністю, ніж просто бажанням. Медіа ресурси слугують своєрідним мостом, який об'єднує людей, уряди та організації зі всіх куточків земної кулі, долаючи час та простір, і завдяки, якому ми дізнаємося найбільш актуальні та резонансні новини на будь-яку тематику.

Але разом із тим, медіа може нести шкідливий вплив на суспільну свідомість та колективні ідеї. Маніпуляції в ЗМІ формують погляди через селективну оповідь, упереджену мову, дезінформацію. Медіа може перекручувати наративи, підсвічувати або опускати деталі, які їм вигідні, так демонструючи аудиторії певний погляд на події.

У зв'язку зі швидким розвитком цифрових технологій, мова медіа також активно змінюється. Засоби масової інформації використовують інструменти, щоб залучити більше людей. Вони беруть участь у створенні і розповсюдженні нових мовних засобів, реорганізації словникового запасу, встановленні і закріпленні лінгвістичних норм. Нерідко соціальні мережі та цифрові платформи надають перевагу коротким, влучним, лаконічним формулюванням, які ще мають візуальний супровід. Мову підлаштовують під алгоритми, тому перевагу надають клікабельним висловам і сенсаційним заголовкам.

Заголовок – це один із найголовніших елементів тексту, завданням якого є ознайомити читачів зі змістом оповіді. Завдяки влучним словам і мовним засобам, ключова ідея матеріалу висувається наперед, але суть не розкривається повністю, що спонукає людей переглянути новину.

Ця магістерська робота присвячена аналізу заголовків українськомовних та англійськомовних новинних матеріалів. Заголовки, як об'єкт лінгвістичного

дослідження, привертають увагу науковців, адже ключовим завданням є залучення людей до прочитання тексту, завдяки емоційності, стислості та експресивності заголовків.

Актуальність дослідження зумовлена потребою комплексного лінгвістичного аналізу заголовків у поєднанні семантичного, структурного та функційно-прагматичного підходів, що забезпечує глибше розкриття механізмів впливу медійного тексту.

Серед науковців, які досліджували заголовки, можна назвати таких вчених, як В. Е. Шевченко у статті «Заголовки як спосіб впливу на суспільну свідомість» (2004) досліджує функції заголовків у контексті комунікативного та соціального впливу ЗМІ, В. Ф. Іванов у курсі лекцій «Техніка оформлення газети» (2000) приділяє увагу технічним і композиційним аспектам створення заголовків, їхній ролі в організації газетної інформації, В. Й. Здоровега у підручнику «Теорія і методика журналістської творчості» (2004) розглядає заголовок як важливий елемент журналістської майстерності, що формує стиль і структуру медіатексту, М. С. Тимошик у практичному посібнику «Книга для автора, редактора, видавця» (2006) аналізує заголовкові форми як засіб редакторської роботи і впливу на сприйняття читача.

Мета цього дослідження – здійснити семантико-структурний та функційно-прагматичний аналіз заголовків новинних повідомлень, що функціонують у публіцистичних текстах на воєнну тематику, та продемонструвати, як вони впливають на формування суспільної думки.

Досягнення мети стає можливим за умови реалізації таких **завдань**:

1. Узагальнити теоретичні засади поняття медіатексту, зокрема його структурні характеристики та роль заголовка як ключового компонента медіадискурсу.
2. Розглянути та систематизувати типологію заголовків, визначивши їх функції у структурній організації медіатексту.
3. Проаналізувати функційно-прагматичний і стилістичний потенціал заголовків, з'ясувавши їхній вплив на формування читацького сприйняття.

4. Визначити лексико-семантичні та стилістичні особливості заголовків у сучасних англомовних та україномовних медіатекстах.
5. Здійснити семантичний, стилістичний та синтаксичний аналіз заголовків, виявивши специфіку їхньої побудови у двох мовах.
6. Провести порівняльний аналіз функцій заголовків в англійській та українській мовах, окресливши спільні та відмінні риси їх використання.

Об'єкт дослідження – заголовки в українських та англомовних репортажах, що висвітлюють перебіг війни в Україні.

Предметом роботи є лексичні та стилістичні особливості англомовних та українськомовних заголовків.

Матеріалом дослідження слугують 150 англомовних заголовків та 150 українських заголовків з онлайн-видання «Радіо Свобода» з розділу, що присвячений російсько-українській війні періоду з жовтня 2024 року по грудень 2024 року.

Джерельну базу дослідження складають тлумачні словники: «Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни», авторства А. П. Загнітка [12]; «Великий тлумачний словник сучасної української мови», презентований В. Т. Буселом [3]; «Словник термінів і понять» за редакцією Л. І. Шевченко [50]. І також онлайн-версії словників «Merriam-Webster Dictionary» [57], «Oxford English Dictionary (OED)» [59].

У дослідженні були використані такі **загальнонаукові** методи, як *описовий метод* задля систематизації матеріалу та поділу за категоріями, а також виокремлення функцій заголовків та визначення лексичних та стилістичних засобів; *порівняльний аналіз*, що залучений із метою виявити подібність і відмінність у заголовках англомовних та українських ЗМІ, пов'язані з національними чи стилістичними особливостями; *аналіз і синтез* – для виокремлення та узагальнення основних елементів у вивченні заголовків новин; *кількісний аналіз* – для визначення частотності використання різних мовних конструкцій, стилістичних прийомів і тем у заголовках. До того ж, у роботі використано спеціальні лінгвістичні методи: *зіставний метод* – виявляє схожі та

відмінні риси, порівнює використання стилістичних засобів; *дискурсивний аналіз* – розглядає заголовки з практики медіадискурсу для кращого розуміння контексту, політичних та суспільних настроїв країни; *лінгвокогнітивний* – для визначення сприйняття та інтерпретації заголовків; *контекстуальний аналіз* дає змогу з'ясувати зв'язок між заголовком і текстом, розглянути як суспільно-політичні події впливають на контекст та вибір лексики, вивчає відмінності контекстів однієї тематики у англійській та українській лінгвокультурах.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному підході до вивчення лінгвістичних елементів у формуванні заголовків з огляду медіадискурсу та лінгвокультурології, які впливають на розуміння контексту. Поглиблено проблему вивчення впливу інтернет-комунікації на формування медіамови.

Теоретична цінність роботи сприяє розвитку таких галузей, як лексикологія, стилістика та прагматика. Дослідження дозволяє краще зрозуміти, як певні формулювання та стилістичні прийоми впливають на сприйняття матеріалу. Також у роботі розглядаються маніпулятивні прийоми в заголовках, які створюють емоційну реакцію і настрої у суспільстві. Дослідження виявляє особливу специфіку медіамови у англійських та українських медіатекстах і демонструє їх відмінності.

Практична цінність дослідження. У сфері освіти на курсах зі стилістики та дискурсології можуть використовуватися матеріали на основі результатів дослідження, які продемонструють приклади того, як заголовки працюють для привернення уваги, і що потрібно розвивати критичне мислення. Навчить виявляти стилістично-забарвлену лексику, яка використовується для маніпуляції або підміни понять і можуть вказувати на необ'єктивність інформації.

Апробація результатів дослідження. Основні положення магістерської роботи презентовано у виступі на Щорічній міжнародній науковій конференції «Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов» (червень 2025).

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного, загальних висновків, списку використаної літератури, що налічує 60 позицій (наукових джерел українською та англійською мовою). Загальний обсяг роботи складає 83 сторінки. Основний текст дослідження викладено на 54 сторінках.

У Вступі обґрунтовано актуальність дослідження, окреслено мету та завдання роботи, наведено джерельну базу, об'єкт, предмет та методи дослідження, висвітлено структуру магістерської роботи, а також наведено апробації результатів наукової розвідки та публікації з теми праці.

У першому розділі «Теоретичні засади дослідження медіатекстів і заголовків» зроблено теоретичний огляд поняття медіалінгвістики та медіатексту, а також основні підходи до аналізу заголовків, розглянуто їхні типи, функції та особливості.

У другому розділі «Функціонально-стилістичні та семантичні особливості заголовків» проаналізовано використання лексичних та стилістичних засобів у заголовках медіатекстів та їхній вплив на формування суспільної думки.

У третьому розділі «Дослідження заголовків в англійських та українських медіатекстах» виконано різні типи аналізу, а також порівняли функції заголовків двох мов.

У Висновках підбито підсумки проведеного аналізу та визначено перспективу дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТЕКСТІВ І ЗАГОЛОВКІВ

1.1 Поняття медіатексту в сучасній лінгвістиці

Засоби масової інформації відіграють важливу роль у формуванні суспільної думки. Вони впливають на те, як люди реагують на події, що відбуваються у світі. Медіа інформують громадськість про поточні події, політику, економіку, науку, культуру тощо.

Медіадискурс вивчає способи використання мови в засобах масової інформації та передачі значення, формування сприйняття та впливу на аудиторію. Медіадискурс стосується не лише того, що написано чи сказано, а й того як написано і як сказано, контексту, у якому повідомлення було представлено і наслідків, яке воно несе.

Медіадискурс (або дискурс масової інформації) відповідає потребам сучасного медіапростору, адже відображає не тільки комунікативно-інформаційні, а й політичні, економічні, культурні настрої та тенденції сучасного соціуму. «Медіадискурс – це глобальна універсальна категорія сучасного комунікативно-інформаційного дискурсу, яка виступає певним відображенням актуальних настроїв суспільства в різних сферах діяльності – політиці, економіці, культурі тощо, а також прогресивні інноваційні процеси, такі як лексичні новотвори, семантичні неологізми, архаїчні терміни, перифрази, крилаті вислови, запозичення з інших мов» [38, с. 389].

Медіадискурс – це комплексна взаємодія письмового та усного тексту з різноманітними зовнішніми впливами, такі як суспільні норми, культурний контекст, психологічні елементи та ін. Він пропонує цілісний погляд на комунікацію в мас-медіа і охоплює створення медіа повідомлень, культурних інтерпретацій в кодуванні і декодуванні, і соціально-політичний та історичний аспект.

Медіатекст є продуктом медіадискурсу. «Медіатекст, як дискретна одиниця медіадискурсу, є різновидом тексту, розрахованого на масову аудиторію, що характеризується поєднанням вербальних і медійних одиниць, а також має прагматичну спрямованість. Звідси, медіатекст функціонує в мовленні у вигляді медіадискурсу, який 9 характеризується категоріями актуального членування, пресупозиції, суб'єктивної модальності тощо» [47, с. 8-9].

«Медіатекст – поліфункціональна гетерогенна смислова система, яка є продуктом вербалізації когнітивної діяльності індивіда та об'єктом і результатом цілеспрямованого конструювання смислів відповідно до прагматичної орієнтації ЗМІ. Медіатекст є особливим видом комунікативного дискурсу» [50, с. 101-102].

Медіатексти – це складні, багатосарові твори, які можна повністю зрозуміти через набір стандартних параметрів. Ці параметри включають індивідуальне чи спільне авторство, метод створення та відтворення (усне, письмове), канали поширення, функційно-жанровий тип тексту.

Вивчення медіатекстів є головним елементом у формуванні розуміння про те, як створюється та репрезентується дійсність у засобах масової інформації. При характеристиці сучасних медіатекстів потрібно враховувати різні «аспекти, які визначають їхню сутність:

- Корпоративний характер виробництва, що визначається структурою виробництва матеріалу масових медій.
- Ідеологічний плюралізм, який відображає різноманіття ідеологій та поглядів у медійних творах.
- Динамічний характер, вказуючи на постійні зміни і розвиток у сучасних медіатекстах.
- Специфіка засобів створення, яка визначає унікальність інструментів, використовуваних у процесі творення медіатекстів.
- Багатоплановість та багатовимірність, вказуючи на різноманіття підходів та широкий контекст аналізу.
- Розширене тлумачення одиниць вербального рівня, що підкреслює глибину та різноманіття мовленнєвого вираження.

- Включеність до гіпертекстового потоку, що означає інтеграцію в контекст мережі та спільноти медійних текстів» [4, с. 24].

Мовознавці чітко розрізняють традиційні та сучасні засоби масової комунікації. На відміну від традиційних медіа, де інформація в текстових документах подається послідовно, у сучасних онлайн-медіа матеріали представлені у формі гіпертекстів. Гіпертексти відіграють важливу роль у нових медіа, поєднуючи текст, гіперпосилання, зображення, інфографіку, відео та аудіо. За допомогою гіперпосилань можна переходити зі статті на різні ресурси [31, с. 29].

Таким чином, медіатекст – це складний продукт комунікації, який має чітко окреслену мету та функцію. У лінгвістиці його визначають як особливий вид тексту, що створюється з наміром інформування, впливу та формування думки суспільства.

1.2 Лінгвостилістична характеристика текстів ЗМІ

Вивчення ЗМІ з точки зору стилістики дозволяє визначити тенденції і вплив медіа на суспільство. Дослідники можуть відстежити зміни стилю, які відбуваються через культурні, соціальні та технологічні фактори. Цей аспект сприяє подальшому розумінню як стилістичні прийоми впливають на сприйняття та розповсюдження повідомлення.

Лінгвостилістичні особливості текстів ЗМІ зумовлені як внутрішніми закономірностями розвитку публіцистичного стилю, так і зовнішніми комунікативними чинниками сучасного медіапростору. Попри різноманітність підходів до їх класифікації, функції текстів онлайн-медіа збігаються з традиційними функціями публіцистичного стилю. Насамперед йдеться про інформаційну функцію, а також про функцію впливу на читача, спрямовану на формування оцінних суджень, емоційних реакцій або спонукання до певних дій. Поєднання цих функцій визначає специфіку мовного оформлення сучасних медійних текстів [2, с. 135].

Інформативність інтернет-публікацій забезпечується чіткістю, логічністю, стриманістю та аналітичністю викладу. Цьому сприяє використання суспільно-політичної, соціально-економічної та науково-технічної термінології, іншомовних запозичень, фактичних даних, установлених мовних шаблонів. Але для досягнення впливовості потребує застосування емоційно-експресивної лексики, фразеологізмів, переносних значень слів, синонімів, антонімів, авторських неологізмів, жаргонізмів, що сприяють створенню образного й емоційного медіадискурсу [2, с. 135].

У межах інформаційного стилю поєднується функція повідомлення новин та функція впливу. «У публіцистичному (інформативному) тексті розкриваються питання досить широкої тематики, що становлять інтерес для суспільства. Це можуть бути економічні, політичні, моральні, філософські проблеми, а також питання культури, виховання, побутові тощо. Інформаційний стиль використовується в суспільно-політичній літературі, політичних виступах, промовах тощо» [12, с. 232].

Важливим чинником сучасного медійного дискурсу є компресія тексту. Стратегія стислості зумовлюється екстралінгвальними причинами: прагненням медіа розмістити максимальний обсяг інформації в обмеженому просторі, створити компактні та привабливі для зайнятої аудиторії матеріали, а також підвищити конкурентоспроможність видання за рахунок різноманітності контенту. Така тенденція сприяє формуванню нового підходу до структурування медійних повідомлень, що відзначаються високим рівнем інформативності та лаконічністю [25].

У лінгвістичному вимірі публіцистичний стиль характеризується поєднанням логічності й доказовості з образністю та емоційністю. Йому притаманна орієнтація на усну форму мовлення, використання елементів діалогічності, чітких політичних оцінок, а також активна авторська позиція. Серед жанрів публіцистики виокремлюють: виступи, нариси, статті, памфлети, фейлетони, дискусії, репортажі,. Особливе місце посідають ті, що передбачають прямий або опосередкований контакт автора з аудиторією [51].

З розвитком інтернет простору, ЗМІ змінюють притаманну модель комунікації. Звичні журналістські жанри тяжіють до тенденції діалогічності. Діалогічність стосується не тільки жанру інтерв'ю, а й монологічного мовлення. Ця категорія ґрунтується на тому, що суб'єктами мовлення є адресант і адресат, і між ними відбувається обмін думками. Діалогічність охоплює два аспекти: адресність, тобто спрямованість повідомлення на конкретного читача, та зворотність, що відображає очікувану реакцію аудиторії й моделює своєрідний опосередкований діалог між автором і реципієнтом [27].

Отож сучасні медіатексти поєднують інформативність, впливовість, емоційність і діалогічність, що формує багаторівневий та динамічний простір публіцистичного мовлення у цифрову епоху.

1.3 Структурні елементи медіатексту

Текст медіа – це винятковий тип тексту, який створений для інформування, впливу, розваги або поширення іншого контенту. Однак, на нашу думку, медіатекст, як інші твори, має свою структуру, де поєднуються всі компоненти. Його композиція підпорядковується жанровій специфіці, каналам комунікації, цільовій аудиторії та журналістським стандартам.

«У медіалінгвістиці заголовковий комплекс трактують як систему, що складається з двох частин: назви, до яких належать шапки, рубрики, заголовки, підзаголовки, внутрішні заголовки, та передтексти (анонси, епіграфи, ліди, врізи)» [24, с. 239].

«Заголовки різних рівнів є опорою для аудиторії в розумінні змісту. Вони дають читачеві змогу прогнозувати зміст тексту й обирати матеріал для читання» [24, с. 239].

Заголовок є головною тезою будь-якого матеріалу, він виконує номінативну, комунікативну, рекламну функції. У заголовку часто виражається авторська позиція.

Після заголовка зазвичай йде «lead», або вступна частина. Це короткий інформаційний або мотиваційний абзац на початку новини, який має переказати

головну ідею. «lead» виконує функцію точного повідомлення, тому мусить бути чітким і конкретним. Вступна частина містить перше речення, яке відображає основні факти статті, відповідаючи на питання, хто, що, де, коли і чому або як [56].

Таким чином, читачі можуть ознайомитися з сюжетом, навіть не знаючи усіх подробиць, а також цей прийом переносить читачів до деталей розповіді до самого кінця.

Далі йде основна частина, де розгортається аналітичний, фактологічний, аргументативний та описовий зміст. Основна частина може мати додаткові підрозділи, коментарі, інтерв'ю, цитування, статистику, фото з підписами, виноски і підзаголовки. Ці елементи мають допоміжну роль – уточнюють, пояснюють, акцентують увагу на певних моментах. У новинних репортажах використовується журналістський прийом «перевернутої піраміди» – спочатку повідомляється важливіша та цікавіша інформація, тоді надають деталі і менш суттєві відомості.

В основній частині журналіст наводить припущення та докази. Текст структурований та має чітку хронологічну або причиново-наслідкову послідовність опису подій, отже є досить об'єктивним.

Заключним елементом газетного тексту є кінцівка. Це короткий підсумок думок автора, де висвітлена його позиція, рефлексія, прогнози, заклик до дії. Часто вона насичена стилістичними засобами та риторичними фігурами.

Висвітлюючи питання про структурні елементи медіатексту, доцільно висвітлити проблему сприйняття тексту, яке посідає чільне місце в системі сучасних наукових досліджень у галузі філології. Так, І. Соколова визначає сприйняття тексту як «процес протилежний процесу текстотворення. Якщо текстотворення характеризується загальною спрямованістю «від думки до тексту», то процес сприйняття має зворотний напрям: «від тексту до думки» [41, с. 22]. Виділяють такі етапи процесу сприйняття:

- а) етап ознайомлення з темою статті і вияв до неї інтересу;

б) поверхнєве візуальне ознайомлення з текстом і мінімальна розумова обробка отриманої інформації;

в) поглиблене сприймання тексту, яке призводить до зміни словникового запасу й розширення мовної картини світу реципієнта [41, с. 22–23].

Питання сприйняття тексту важливе, оскільки саме від нього залежить, наскільки ефективно читач засвоює зміст і інтегрує нову інформацію у власну мовну та когнітивну систему. Процес сприйняття тісно пов'язаний із структурою медіатексту: логічна організація матеріалу, виділення ключових думок та послідовність подання інформації сприяють поступовому переходу від поверхневого ознайомлення до глибокого розуміння. Таким чином, аналіз структури медіатексту дозволяє визначити, як автор впливає на сприйняття і розширює мовну картину світу реципієнта.

Отже, ефективність медіатексту значною мірою залежить від логічної організації матеріалу, послідовності викладу інформації та наявності чітко виділених ключових складових: заголовка, підзаголовків, абзаців, ілюстративного та стилістичного оформлення. Саме ці елементи формують сприйняття тексту читачем, сприяють засвоєнню інформації та впливають на розширення мовної та когнітивної картини світу реципієнта. Тому структура є комунікативним інструментом, який забезпечує ефективну передачу інформації.

1.4 Заголовок як головний компонент медіатексту

Можемо припустити, що вивчення заголовків є визначальним у сучасній лінгвістиці через їх складний, багаторівневий характер і значну роль у публіцистичних статтях. Заголовки виконують різноманітні функції та мають прагматичний ефект, набуваючи все більшого значення в сучасному інформаційному просторі. Незважаючи на розвиток радіо, телебачення та Інтернету, газети залишаються важливими у лінгвістичному вивченні, тому дослідження заголовків є необхідним. Вивчення заголовків вимагає розуміння газетного стилю та його характеристик у загальному, особливо в англomовних текстах.

На нашу думку, перше на що люди звертають увагу у статтях – це заголовок. Його головними завданнями є привернення уваги, допомога у пошуках потрібної статті, короткий опис повідомлення. Він має чітку структуру і повинен виконувати головні функції.

Сьогодні доволі виразно визначились дві протилежні точки зору щодо особливостей співвідношення заголовка і публіцистичного тексту: 1) заголовок є автономним і не пов'язаний безпосередньо з текстом і 2) заголовок – текстотвірний елемент і складник тексту. Важливо зазначити, що кожна теза є доволі аргументованою. Додатково варто вказати, що заголовок і текст, зберігаючи певну смислову і структурну автономію кожного з них, вони взаємопов'язані різноманітними змістовими, комунікативними, функціональними, стилістичними та іншими відношеннями [5, с. 73].

Науковиця Л. Павлюк наводить таке значення, що «заголовок – це елемент дискурсної структури, підпорядкований загальному задумові, програмі тексту. Він є не лише індексом авторської позиції, а й вказівкою на місце індивідуального дискурсу-твору у тематичному чи ідеологічному дискурсі-полі. Утім функції і стилеві риси заголовка настільки особливі, що за значенням його легко дорівняти до самостійного жанру. Отож заголовок – це частина дискурсу і самостійний дискурс» [30].

В. Ф. Іванов вважає, що «хороший газетний заголовок має впливати на аудиторію, і тому в його основі завжди лежать відповідність змістові, ясність, точність, яскравість, виразність» [15].

Українська науковиця Л. Ф. Грицюк зауважує, що «у творі заголовок виступає своєрідною тезою самого корпусу тексту. Заголовок виступає смисловою та психосоціолінгвістичною основою. Це ключ до інтерпретації новини автором, висловлення об'єктивної чи суб'єктивної думки, або до прихованих думок та висновків» [6, с. 56].

Заголовок є предметом дослідження багатьох наукових робіт. В. Галич відзначає, що заголовок «становить собою таке багатоаспектне явище, що виробити якийсь один уніфікований критерій» його «таксонімізації просто

неможливо». До того ж, вона каже, що «заголовок є невід'ємною частиною публіцистичного твору, що увиразнює його специфічну природу, і вихідним моментом породження його тематичної, композиційної та сюжетної цілісності» [7].

У свою чергу у «Словнику журналіста» найважливішою вважають комунікативну функцію, і заголовок розглядають як «назву журналістського матеріалу (публікації), в якій концентровано виражена основна його ідея» [40, с. 40].

Створення заголовку є надважливим етапом у створенні журналістського матеріалу. Це потребує «виняткової креативності, нестандартного бачення, здатності стисло і у цікавій формі передавати зміст новини, належного володіння ресурсами мови, серед яких особливо потужний виражальний потенціал мають лексичні засоби, без котрих немислима комунікативна діяльність» [40].

Дослідник М. Тимошик наводить такі функції заголовків:

- 1) структурування значного за обсягом текстового чи ілюстративного матеріалу на окремі частини;
- 2) полегшення роботи читача з виданням;
- 3) організація процесу читання;
- 4) осмислення окремих частин прочитаного, підготовка читача до сприйняття нового, відносно закінченого, цілого;
- 5) забезпечення зручності у пошуку вибіркової інформації;
- 6) акцентування на окремих частинах тексту, сприяння глибшому його засвоєнню [43].

Н. Ануфрієва виділяє особливості заголовків сучасної преси такими факторами, як т»енденція мови до економичності виразу, експресії, що об'єднує економію та експресію ідіоматичності виразу змісту, мовленнєвої творчості та, відповідно, до авторського індивідуального в мовному оформленні тексту» [1].

Вербальними формами вираження тенденції до економії в заголовку є субстантивна модель заголовку, що пов'язано з можливістю передачі

максимального обсягу інформації з невеликим використанням лексико-граматичних мовних засобів. Таким чином усувається інформаційний надлишок.

Часто такі заголовки можуть супроводжуватися підзаголовками, що пояснюють, уточнюють, іноді розвивають заголовок і допомагають читачеві краще розуміти матеріал [1].

Газетні заголовки – це оперативні секції новинних матеріалів, які прагматично кодуються, щоб підкреслити деякі особливі типи соціального значення, крім простого викладення основної частини новинних матеріалів [55].

Структура і форма заголовків відображають зміст статей, які мають політичну або ідеологічну направленість. Незважаючи на критичний характер заголовків, деякі автори використовують лінгвістичні засоби, які можуть перебільшувати сенс заголовків. Деякі гіперболізовані заголовки не відповідають змісту статті. Іноді автори дають сенсаційні заголовки, щоб привернути увагу читачів [58].

М. Нагорняк серед основних чинників, які впливають на ефективність заголовку новини, вирізняє такі:

1) Заголовок повинен висвітлювати щось нове, і в ніякому разі не має містити загальних відомостей. Якщо немає нічого суттєвого, щоб винести в заголовок хроніки, то й новини як такої немає.

2) Заголовок має бути точним і зрозумілим без будь-яких спотворень і прикрашань. Кожне висловлювання, ім'я, прізвище, дату, вік, адресу, посаду, цитату не можна довільно змінювати.

3) Заголовок має бути збалансованим і має подавати подію з урахуванням усіх доречних фактів.

4) У заголовку слід використовувати просту і легку для сприйняття мову та стиль. Варто уникати складних синтаксичних конструкцій, непростих для вимови слів, не зловживати словами іншомовного походження, аббревіатурами, розлогими власними назвами, віддієслівними іменниками тощо. Кількість слів у заголовку не має доходити до 15-35.

5) Заголовок має одразу зацікавити читача. Оскільки це перше речення на яке люди звертають увагу, то потрібно виносити найвагоміше, найцікавіше в повідомленні. Це речення має бути коротким і компактным.

6) Для інформаційного мовлення характерний достатньо напружений ритм, хоча, звичайно, зумовлений не тільки просодикою, а й семантичними та синтаксичними зв'язками в тексті [26].

Заголовки у медіа тексті є ключовим елементом який інформує, оцінює та спонукає прочитати новину. Дослідники підкреслюють, що ефективний заголовок має бути точним, зрозумілим і привабливим водночас. Він має відображати зміст статті без спотворень. Саме поєднання інформативності, точності та здатності привертати увагу робить заголовок важливим інструментом комунікації в публіцистичному стилі.

1.5 Типологія заголовків

Типології сучасних заголовків приділяє досить чимало уваги в своїх працях В. Здоровега [14]. Зокрема, він виділяє такі їх типи:

1. Інформаційний, який найчастіше використовується у подієвій інформації.
2. Спонукально-наказовий.
3. Проблемний. Стилістично може виражатися у формі питального речення чи зіставлення двох явищ.
4. Констатуючо-описовий.
5. Рекламно-інтригуючий.

За формою вміщеної інформації заголовки можна класифікувати на такі види:

- 1) назва-символ;
- 2) назва-теза;
- 3) назва-цитата;
- 4) назва-повідомлення;
- 5) назва-натяк, інтрига;

б) назва-оповідь.

М. С. Тимошик наводить власну класифікацію заголовків за такими ознаками [43]:

- 1) змістом (тематичні прості, тематичні складні);
- 2) формою зображення (нумераційні, літерні, німі);
- 3) місцем розташування (заголовок на шмуцтитулї, заголовок шапкою, заголовок у розріз із текстом, заголовок у підбір із текстом, заголовок віконцем, заголовок боковином).

В. Ф. Іванов виділяє типи газетних заголовків за кількома ознаками. Зокрема, за способом поліграфічного виконання всі заголовки в газеті поділяються на набірні та клішовані [15].

Набірні заголовки поділяються на ті, які виконуються шрифтами ручного і машинного набору. Щодо їхнього призначення, ролі, які заголовки виконують на газетній шпальті, дослідник подає такі їхні типи:

1. основні (головні),
2. підзаголовки,
3. внутрішні підзаголовки,
4. надзаголовки,
5. рубрики, шапки [15].

Залежно від оформлення заголовків В. Е. Шевченко поділяє їх на два види: шрифтові та зображальні.

1. Шрифтові заголовки можуть бути виділені лише титульними шрифтами або збільшеними проміжками, а можуть відкреслюватися лініями, рамками, встановлюватися на плашках, виворітках, поверх зображальних елементів.

2. Зображальні заголовні компоненти умовно поділяються на три групи:

- 2.1. текстові – мальованими літерами,
- 2.2. символічні – у вигляді емблеми, зображення, логотипу і комбіновані,
- 2.3. зображально-текстові – монтаж з літер і ілюстрації [48].

Зображальні заголовки можна використовувати в двох випадках: для заміни назви рубрики, шапки або заголовка, наприклад, у гороскопі символізує знаки зодіаку, та як доповнення до заголовного компоненту з символічною вказівкою на його вміст [49].

У свою чергу О. Іванова стверджує, що заголовки можна поділити на типи і за метою емоційного впливу на аудиторію:

1. Інтригуючі;
2. Страшні;
3. Карколомні;
4. Скандальні;
5. Інтимні [16, с. 34].

Л. Грицюк пропонує образносемантичний підхід до класифікації заголовків, і виділяє:

- 1) заголовки-індикатори. У них переважає «пряме фактуальне значення» з низьким ступенем образності домінує;
- 2) заголовки-образи. У цих заголовках поширене «переносне, концептуальне значення»;
- 3) заголовки-символи. «Переосмислене підтекстове значення» превалює в заголовку-символі [9].

На нашу думку, на увагу заслуговує класифікація запропонована Кортлендом Бове та Уільямом Аренсом, які розглядали заголовки з огляду маркетингу [54]:

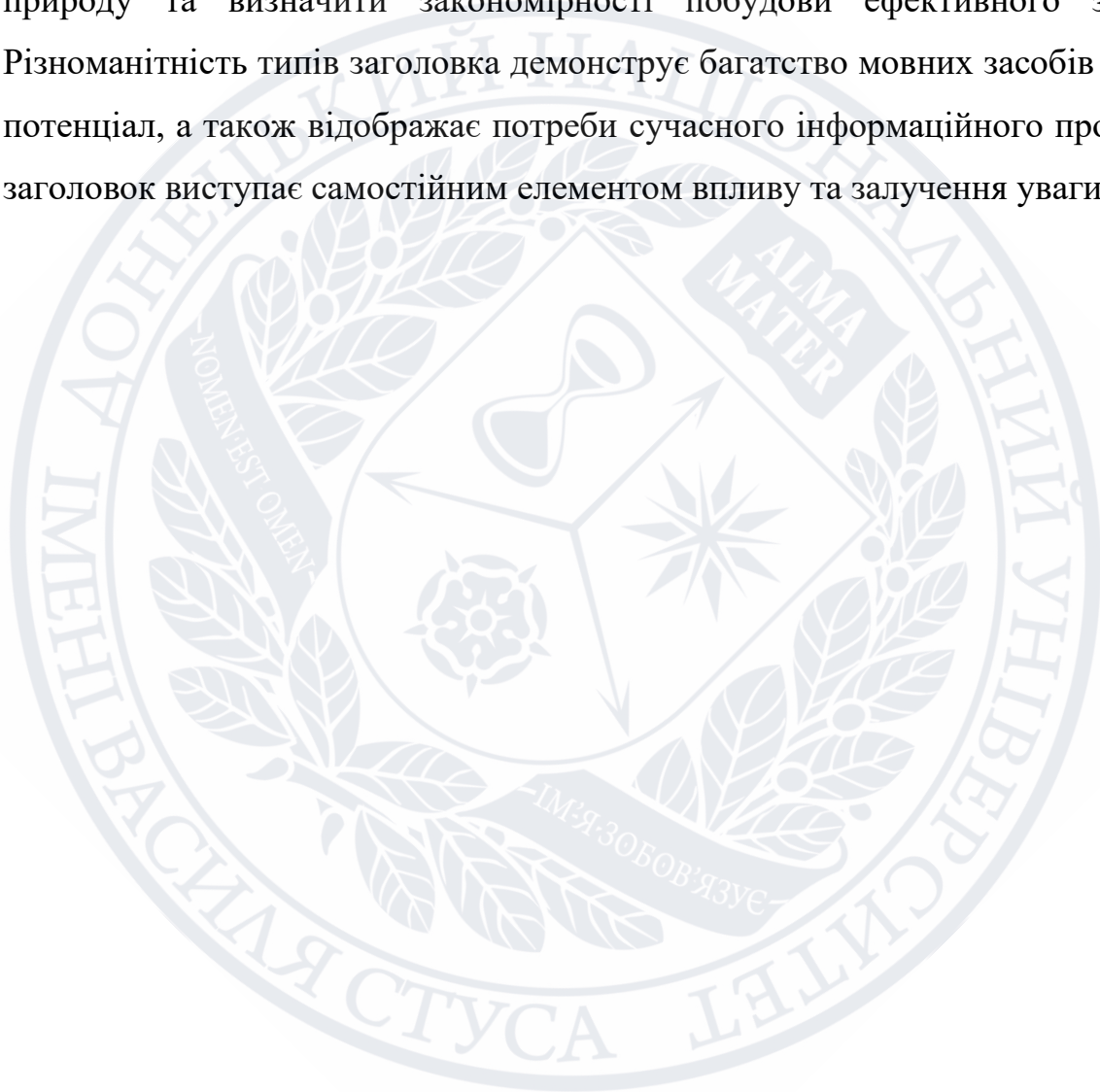
- 1) *заголовки про корисні властивості товару*, які дають пряму обіцянку.
- 2) *заголовки, що провають*. Вони побудовані таким чином, що намагаються зацікавити аудиторію. Щоб дізнатись більше, треба прочитати основний текст. Хоча читач може і не захотіти читати далі, і тоді заголовок не досягне своєї мети. Тому бажано підкріпити заголовок ілюстрацією, яка дає деякі пояснення.

3) *заголовки інформативного типу* включають слова “як зробити”, окрім того, це заголовки, в яких робиться наголос на новій інформації.

4) *запитальні заголовки* потребують певної обережності. Якщо ви задасте питання, на яке читач зможе легко відповісти або дати негативну відповідь, то найчастіше він не буде читати далі.

5) *заголовок, який містить команду* [59, с. 262].

Класифікація заголовків за структурою, функцією, змістом і стилістичними особливостями дозволяє краще зрозуміти їхню комунікативну природу та визначити закономірності побудови ефективного заголовка. Різноманітність типів заголовка демонструє багатство мовних засобів і творчий потенціал, а також відображає потреби сучасного інформаційного простору, де заголовок виступає самостійним елементом впливу та залучення уваги.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У першому розділі було розглянуто теоретичні основи вивчення медіатекстів і заголовків у межах сучасної лінгвістики. Проведений аналіз дозволив сформулювати такі узагальнення та висновки.

Поняття медіатексту у лінгвістиці визначається як особливий різновид тексту, що має мовні, візуальні, аудіальні та прагматичні складники, та створений у межах масової інформаційної комунікації. У медіатексті відображається не лише інформаційна, а й маніпулятивна, оцінна та інтерпретаційна функції.

Лінгвостилістична характеристика текстів демонструє їхню гібридну природу. Вони поєднують елементи офіційно-ділового, розмовного, публіцистичного стилів. Для них властива експресивність, образність та використання різних засобів впливу.

Заголовки, як головний елемент медіатексту, залучає увагу читачів, формує смислове навантаження повідомлення та відображає ідею тексту. Він поєднує інформативність та експресивність. Вони визначаються за різними критеріями, де виокремлюються інформативні, оцінні, інтригуючі, цитатні та інші типи, що відображають різні стратегії авторського впливу на аудиторію.

Отож теоретичний аналіз дозволяє розглядати медіатекст як складну комунікативну систему, у якій заголовок відіграє центральну роль. Розуміння його функцій та особливостей є важливою передумовою лінгвістичного аналізу в наступних розділах дослідження.

РОЗДІЛ 2

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАГОЛОВКІВ

2.1 Функційно-прагматичний потенціал заголовків у медіадискурсі

На нашу думку, заголовок — це одна з найважливіших одиниць у комунікації. Він не просто передає інформацію, а й працює на межі зацікавлення, здатний одразу зачепити увагу. Саме заголовок формує перше враження про матеріал, окреслює подію чи факт, пробуджує емоції та може спонукати ставити запитання.

Дослідниці Н. Шульська та Р. Зінчук стверджують, що «у заголовках задля створення інтриги і підвищення рейтингу до матеріалів з контексту вибирають скандальні фрази, некоректно використовують поняття. Проте подібний рекламний початок, не виявляючи підтвердження далі в тексті, може призвести до втрати авторитету видання та довіри його аудиторії» [52].

На думку науковиці О. Фадєєвої, «заголовки газетних статей виконують широкий спектр функцій – інформативну, оцінну, спонукальну та інтригуючу. Визначення функції, що є домінуючою у кожному конкретному заголовку, відкриває простір для його інтерпретації» [54]. Окрему увагу дослідниця звертає на «співвідношення функцій заголовків із мовленнєвими актами, інакше кажучи, прагматичними типами заголовків. Інформативна й оцінна функції близько пов'язані із заголовком-констативом, спонукальна – із заголовками-директивами та реквестивами, а інтригуюча – із директивами та квеситивами» [54]. Цей зв'язок, за словами Фадєєвої, здійснюється за допомогою мовних засобів, презентований усіма рівнями мови – від фонетичного до синтаксичного.

Інформативна функція – це основна функція базового заголовка. Вона зводиться до того, щоб лаконічно і точно передати суть матеріалу. У якісних медіатекстах інформативність завжди висувається на перший план, завдяки цьому заголовок стає засобом комунікації між автором та читачем і сприяє кращому сприйняттю і формуванню очікувань щодо змісту.

В. Михайленко виділяє номінативну функцію, як одну з найважливіших, «означає, що, прочитавши заголовок, реципієнт відразу повинен з'ясувати, про що йтиметься в тексті, чого він стосується (політика, економіка, спорт, музика, медицина тощо). Уявлення про тему, обговорювану в тексті, в заголовку, як правило, звужується до уявлення про окремий аспект цієї теми, — тобто до проблеми. Інакше кажучи, мало, наприклад, дати читачеві зрозуміти, що текст присвячено політиці (це дуже широка сфера суспільної діяльності), потрібно ще й підказати, що мовиться, скажімо, про соціальну політику, про підвищення добробуту населення» [24].

С. Рижкова зазначає, що «з часом спостерігається тенденція до зміщення акцентів від інформативної до атракційної функції заголовків. Це зумовлено зростанням культурного рівня читачів, які починають виявляти більш вибагливий смак у виборі літератури. Але й можна простежити пропорційність: чим більше виражена інформативна функція, тим менше проглядається атрактивна» [33].

Емоційно-експресивна функція полягає в тому, що викликає певні почуття або настрої у аудиторії ще до того, як вони ознайомляться з основним викладом. Він не лише привертає увагу, а й формує емоцію для сприйняття інформації: може шокувати, інтригувати, і навіть розважати. У результаті текст сприймається проникливіше, оскільки інтерес підтримується не лише інтелектуально.

Апелятивна функція спонукає адресата до дій, реакцій або роздумів. Такий заголовок звернений безпосередньо до публіки, часто у форму звертання, поради, питання чи наказу, залучуючи увагу та посилюючи зацікавлення.

Апелятивна функція має на меті схилити читача на бік автора, адже той прагне вплинути на нього з допомогою заголовка. Отож заголовок може бути рекламним, щоб привернути увагу потенційної аудиторії. Тобто читач, який зрозумів текст і головну ідею поданої інформації, може погодитися або ж не погодитися з авторською позицією. Мета автора полягає безпосереднього в тому,

щоб плинути на читача, викликати певну реакцію й особисте ставлення до прочитаного [29].

Маніпулятивна функція навмисне впливає на свідомість і підсвідомість читача з метою сформувати ставлення до теми і змусити перейти до прочитання тексту. Такий заголовок зазвичай використовує перебільшення, сенсаційність, емоційно забарвлену лексику чи провокативні формулювання. Він може частково змінювати зміст або подавати інформацію однобічно, щоб досягти конкретного ефекту – здивування, обурення, страх, гнів.

Отже, функційно-прагматичний потенціал заголовків у медіадискурсі полягає у їх можливості не лише інфоомувати, а й впливати на читача, формуючи його сприйняття змісту та емоційне ставлення до описаних подій. Заголовок виконує низку важливих функцій, що забезпечує його ефективність як комунікативного інструмента. Завдяки цьому він стає ключовим елементом медіатексту, який поєднує його змістову та прагматичну спрямованість.

2.2 Стилiстичнi засоби та прийоми у заголовках

У попередньому пункті була згадана низка функцій, які виконують заголовки. Для того, щоб вони діяли ефективно, заголовок має бути виразним і влучним. Ці характеристики досягаються завдяки різноманітним стилістичним засобам і прийомам.

Проста метафора поєднує оцінність, контрастність і несподіванку переносного значення слова. Сучасна когнітивна лінгвістика вважає метафору не тропом, який прикрашає мову і робить образ більш зрозумілим, а формою мислення [22].

Демченко Н. С. вважає, що «у заголовках преси метафора сприяє наочності передачі змісту, викликаючи у читачів конкретно-чуттєві уявлення про факти та явища суспільно-політичного життя, забезпечує глибокі асоціативні зв'язки між об'єктами» [10, с. 103].

Метафора виражає ментальність носіїв мови, їхні думки, почуття й емоції, формує людський світогляд і структурує мислення, актуалізує соціальні

чинники, впливає на сприйняття певних явищ і подій. Але не тільки. Вона також «здатна показати суспільно-політичні та ідеологічні зміни, що відбуваються в суспільстві й одночасно з'ясувати їх вплив на семантико-прагматичні процеси, що відбуваються в мовленні, вербалізуючи лінгвокреативність мовних особистостей» [21, с.121].

Можемо доповнити, що вона виконує когнітивну функцію, оскільки стисло передає складні смислові структури через зрозумілі нам образи. Метафора може об'єднати прямий і переносний рівень значення, що створює ефект багатозначності і викликає у читача певні асоціації.

Одним із таких засобів, які надають заголовку певного інформаційно-експресивного забарвлення, увиразнюють його, є метонімія. Цей троп є різновидом вторинної номінації, сутність якої полягає в називанні новим іменем предмета, який вже має ім'я [13]. У заголовках метонімію часто використовують для позначення політичних структур, інституцій, місцевої влади через географічні назви. Загалом, така економія мовних засобів підкріплює лаконічність заголовків, і робить його більш динамічним.

Не менш важливу роль у стилістичному оформленні мають епітети. Вони підкреслюють емоційний аспект тексту, задаючи певний тон і настрій ще до ознайомлення зі змістом.

Їхня мнемічно-образна функція зумовлена образною природою: поєднанням кількох асоціативних, непрямих значень у межах слова, які заступають основне, ядерне значення та змінюють найближчий контекст тексту, виступаючи індикатором декодування семантичного навантаження тропа. У такому контексті епітетна конструкція постає багатовимірним мовним феноменом — конденсованим, експресивним образом дійсності (зоровим, смаковим, слуховим, дотиковим чи синкретичним), здатним активізувати образну пам'ять адресата. Водночас епітет підкреслює певну рису описуваного об'єкта, емоційно характеризує предмет, явище чи подію, надає оцінку та дозволяє авторові виразити власну позицію щодо повідомлюваного, створюючи експресивний наголос на значущих ділянках тексту та формуючи емоційне тло

всього медіатексту. Таким чином, автор постає ретранслятором певного спектра афектів, емоцій і почуттів, здатних впливати на емоційний стан реципієнта [36, с. 164].

Зокрема варто звернути увагу на еліпсис – зумисне опущення другорядних елементів речення. Заголовок стає стислим і більш жвавим, що особливо важливо серед інформаційного перевантаження. Еліптичні конструкції забезпечують ефект інтенсивності і підсилюють експресивність без додаткових мовних засобів.

Варто зауважити, що «досліджуючи частотність вживаності еліпсису у публіцистичному стилі, варто зазначити, що в текстах газетних публікацій він зустрічається рідше, ніж у заголовках. Ймовірно, це можна пояснити тим фактом, що заголовки є засобом первинного введення інформації, який заохочує знайомство із текстовим повідомленням. Тому основною вимогою до заголовку є його стислість та лапідарність, які й обумовлюють вибір синтаксичних засобів, що б повною мірою відповідали цій вимозі» [35].

Інверсія, як стилістична фігура, що порушує звичний порядок слів, також часто зустрічається в заголовках. Її використовують, щоб надати значущості окремим елементам. Паралелізм, повтори та градація, у свою чергу, посилюють ритмічну організацію заголовків і роблять їх більш атрактивними.

Одним же з найпоширеніших прийомів мовної гри вважається гра слів, «семантичною основою якої є поєднання в одному контексті слів у прямому і переносному значеннях» [28, с. 23].

Вона включає каламбури, двозначності, алюзії та словесні парадокси. Цей прийом ґрунтується на поліфункціональності мови й багатозначності лексичних одиниць. Завдяки грі слів заголовки набувають несподіваного відтінку, що викликає зацікавлення. Наприклад, алюзія на відомі вислови або назви творів створює додатковий культурний контекст, який збагачує зміст. Такий прийом активно використовується у публіцистиці та рекламі, оскільки він привертає увагу завдяки знайомим культурним маркерам.

І. Лакомська у своєму дослідженні доводить, що «одним з різновидів мовної гри є гра слів, серед прийомів якої журналісти широко використовують трансформації фразеологічних одиниць. Найпоширенішим засобом, який оптимізує вплив на читача, є зміна структури фразеологізмів у газетних заголовках. За нашими спостереженнями, найбільш продуктивним різновидом трансформацій ФО в газетних заголовках є субституція, де структурні компоненти замінюються на інші, контекстуально навантажені» [23].

О.Т. Тимчук наводить своє поняття гри слів як «спеціальне використання тотожних або подібних з формального боку мовних одиниць для створення певних фонетико- та семантико-стилістичних явищ, які виконують різноманітні виражально-зображальні функції» [44, с. 3]. За ознакою наявності або відсутності стилістичної заданості гра слів як мовний засіб протиставляється явищу “народної етимології”, що має неусвідомлюваний мовцем, спонтанний характер, проте між цими двома явищами не завжди можна провести однозначну межу [44, с. 4].

Іронія та сарказм як стилістичні засоби дозволяють авторові передати оцінне ставлення до подій або явищ у непрямій, часто завуальованій формі. Іронічні заголовки відрізняються подвійністю змісту: буквальний рівень не збігається з комунікативним підтекстом. Подібні конструкції часто застосовуються в сатиричних або аналітичних текстах, де важливо не лише повідомити про факт, а й дати йому емоційно-оцінне забарвлення [42].

Н. Руденко зауважує, що стилістичні засоби лають змогу авторові висловити власне ставлення до подій. «Іронічний тон викладення матеріалу надає повідомленню емоційно-експресивного відтінку як позитивного, так і негативного характеру. Іронічні висловлювання будуються на засадах мовної гри, амбівалентності значення та неочікуваних аналогій. Інструментами висміювання виступають різні гумористичні художні засоби – від іронічної насмішки до сарказму, сатири та гротеску» [34].

Інтертекстуальність у заголовковому комплексі провокує емоційні і смислові асоціації, що полегшують сприймання тексту, проте не розкривають

тому й зміст статті, а лише прагматично привертають інтерес читача [17, с 103-104]. Така стратегія передбачає високий рівень культурної компетентності адресата, але водночас забезпечує глибину та багатоплановість змісту. Заголовок, який містить алюзію, функціонує як код, що відсилає до ширшого культурного контексту, розширюючи рамки тексту.

На думку В. Каленича, інтертекстуальність орієнтована на глибинні знання, ресурси пам'яті, життєвий досвід та мовну компетенцію. Окрему групу складають інтертекстуальні засоби: цитати, епіграфи, алюзії, ремінісценції. Їхнє використання надає заголовку глибини, створює ефект спільного культурного простору між автором і читачем. тому найчастіше такі заголовки з'являються в аналітичних, культурних та інтелектуальних медіа [17 с. 106].

Л. Юлдашева наводить думку, що «у сучасній гуманітарній науці немає єдиного підходу до тлумачення основних форм інтертекстуальності. Інколи поняття «цитата» набуває широкого сенсу, у межах неї досліджують алюзію і ремінісценцію. Цитування використовують для створення нового художнього тексту і водночас як апеляцію до авторитетної літературної традиції. У вузькому сенсі – це дослівне відтворення тексту з графічним маркуванням) і покликанням на текст-джерело» [53].

За визначенням О. О. Селіванової, «ремінисценція – (від лат. *reminiscentia* – спогад) – один із виявів текстової категорії інтертекстуальності, що полягає в уведенні до конкретного тексту фрагментів, які нагадують адресатові події, факти, героїв, стилістичні прийоми, мотиви іншого тексту або твору мистецтва. Ремінісценція зумовлює рекурсивні відношення діалогічності тексту із семіотичним універсом культури» [37, с. 617].

Стилістичні засоби та прийоми, що використовуються в заголовках, забезпечують їхню виразність, емоційність, та здатність привертати увагу. Завдяки ним заголовок стає не лише інформаційним орієнтиром, а й засобом впливу на читача. Він формує очікування та ставлення до матеріалу, задає певний настрій та стимулює інтерес до прочитання новини.

2.3 Лексико-семантичні особливості заголовків

У сучасній лінгвістиці заголовок розглядається не просто як назва, а як складний мовленнєвий акт. Ми вважаємо, що особливість заголовків полягає у поєднанні максимальної інформативності з експресивністю, що досягається за допомогою цільового застосування різних семантичних та стилістичних прийомів.

Однією з характерних лексико-семантичних рис заголовків є їхня стислість. Використовують такі лексеми, щоб передати головну ідею повідомлення в найкоротшій формі, при цьому зберігаючи семантичну забарвленість. «Тенденція до лаконізації газетного заголовка зумовлена специфікою масово-інформаційної комунікації. Компактність форми при максимальній семантичній навантаженості реалізується шляхом відбору слів із широкою семантикою, що здатні замінити цілі розгорнуті речення» [37, с. 192].

Важливою особливістю лексико-семантичної організації заголовків є їхня прагматична спрямованість. Заголовки зазвичай містять елементи оцінної лексики, і завдяки цьому утворюється емоційно-смісьове навантаження. Прагматика заголовка реалізується через використання оцінно-емоційної лексики, яка не лише інформує про подію, а й виражає ставлення автора до неї. Конотативні значення слів стають інструментом формування громадської думки, задаючи вектори "позитивно/негативно" ще до прочитання основного тексту [18].

Мовна структура у газетному стилі швидко змінюється. О. Сіваєва припускає, що «це пов'язано з поповненням та оновленням лексики. Як відомо, для ефективного впливу на читача заголовки передбачають обов'язкову апеляцію до його емоцій. Зрозуміло, що, йдучи до реципієнта через почуття, сучасний мас-медійний дискурс набуває яскравого емоційного забарвлення. Важливе місце у створенні експресії дискурсу мас-медійних заголовків посідають стилістично забарвлені мовні одиниці (експресиви). Вони привертають увагу реципієнтів» [39].

Інше явище, яке часто зустрічається у лексико-семантичній структурі заголовків, є фразеологізми та вислови. Такі мовні одиниці мають високий ступінь семантичної усталеності та культурну впізнаваність. Вони сприяють створенню ефекту спільного культурного контексту між автором і читачами.

Їхня присутність у заголовку сприяє створенню ефекту культурної спільності та спільного контексту між автором і адресатом. При цьому фразеологізми нерідко зазнають модифікацій, що забезпечує актуалізацію нового змісту на основі відомої форми. Така семантична трансформація поєднує знайомість та новизну, завдяки чому заголовок набуває динамічності й експресивності.

Дослідники зауважують, що «заголовкові комплекси з фразеологічним складником досить часто формуються шляхом зіставлення або протиставлення понять у початковій частині, та повідомлення смислової суті матеріалу в наступній «розмовній» частині» [46].

Автори новинних матеріалів задля створення оригінального змісту, або для надання тексту виразності та гумору можуть трансформувати фразеологізми. М. Ковальчук дослідив, що «різноманітними є лексико-семантичні способи трансформації, оскільки зміна структури стійкого звороту в переважній більшості випадків призводить до семантичних зрушень. Потрібно зазначити, що ці прийоми можуть поєднуватися із буквализацією фразеологізму. До цієї групи належать такі способи трансформації: розширення та усічення фразеологізмів, заміна компонентів фразеологізмів, об'єднання кількох фразеологізмів в одному контексті, використання синтаксичної схеми фразеологізму із заповненням їх позицій іншими лексичними одиницями тощо» [20].

У лексико-семантичній площині заголовків важливу роль відіграє протиставлення. Використання антонімічних пар або опозиційних понять створює напруження між полюсами значень, що посилює експресивність вислову. Семантичні опозиції є зручним засобом стислого представлення конфлікту, суперечності або складного явища. Така семантична стратегія не лише концентрує зміст, а й структурує сприйняття тексту.

Н. Демченко припускає, що «оксиморон як стилістична фігура використовується в газетних заголовках рідше, ніж інші засоби виразності. Оксиморон кваліфікується як стилістична фігура, що полягає у сполученні різко контрастних, протилежних за значенням слів, внаслідок чого утворюється нова смислова якість, несподіваний експресивний ефект» [10].

Заголовки часто демонструють тенденцію до номінативності, яка проявляється в переважанні іменників над іншими частинами мови. Іменники мають здатність позначати предмети, явища, процеси в узагальненій формі, що робить їх особливо придатними для стислого вираження теми. Ця лексико-семантична особливість зумовлює мінімізацію синтаксичних зв'язків і водночас посилює вагу кожного окремого слова. Номінативна конструкція заголовка часто не потребує предикативності, оскільки його семантика зосереджена на позначенні ключового поняття. Така структура забезпечує компактність і водночас дозволяє адресату самостійно інтерпретувати смислові відтінки.

Л. Юлдашева наводить думку, що «слово як номінативна одиниця мови лише називає предмети, явища, процеси та ін., а заголовок у формі слова не тільки називає твір, а й виконує інші функції, з осіб на концептуально-змістову і рекламну, що не властиві слову. Заголовок, який формально відповідає словосполученню, за своїм семантичним складом є багатовимірним, що виводить його за межі словосполучення – складної назви предметів, явищ, процесів тощо. Речення є прямим або опосередкованим судженням про конкретний об'єкт; заголовок, який формально дорівнює реченню, концентрує основну ідею твору» [53].

Семантична компресія – одна з ключових характеристик заголовків. Вона полягає у здатності заголовка містити значну кількість інформації в мінімальному обсязі мовного матеріалу.

Водночас вона спирається на свідоме скорочення або об'єднання ключових елементів інформаційної структури («хто», «що», «де», «коли», «як», «чому»), завдяки чому частина відомостей подається імпліцитно й відчитується адресатом на основі контексту, комунікативної ситуації та регістру, що робить заголовок

багатофункціональним, інформативним й емоційно впливовим мовним утворенням [25, с. 75].

Загалом лексико-семантичні особливості заголовків виявляються у прагненні до семантичної насиченості, експресивності та багатозначності. Ретельно дібрані лексеми перетворює заголовок на багатофункціональний семантичний конструкт. Завдяки цим особливостям заголовок стає не просто мовною одиницею, а концентрованим втіленням змістових, емоційних і культурних шарів тексту, де кожне слово є носієм цілого спектра значень.

2.4 Семантичні поля як структурний чинник організації заголовків

На нашу думку, семантичні поля забезпечують упорядкування лексичних одиниць за ознаками спільності значення та асоціативних зв'язків.

Термін «семантичне поле» був уведений у науковий обіг Г. Ібсеном і Й. Тріром, а в 50-х роках XX ст. суттєво розвинений німецьким лінгвістом Л. Вайсгербером. Й. Трір трактував семантичне поле як «коло понятійного змісту мови», тоді як Л. Вайсгербер визначав його як «частину понятійного змісту мови», акцентуючи на системності взаємозв'язків між лексичними одиницями [8, с. 17].

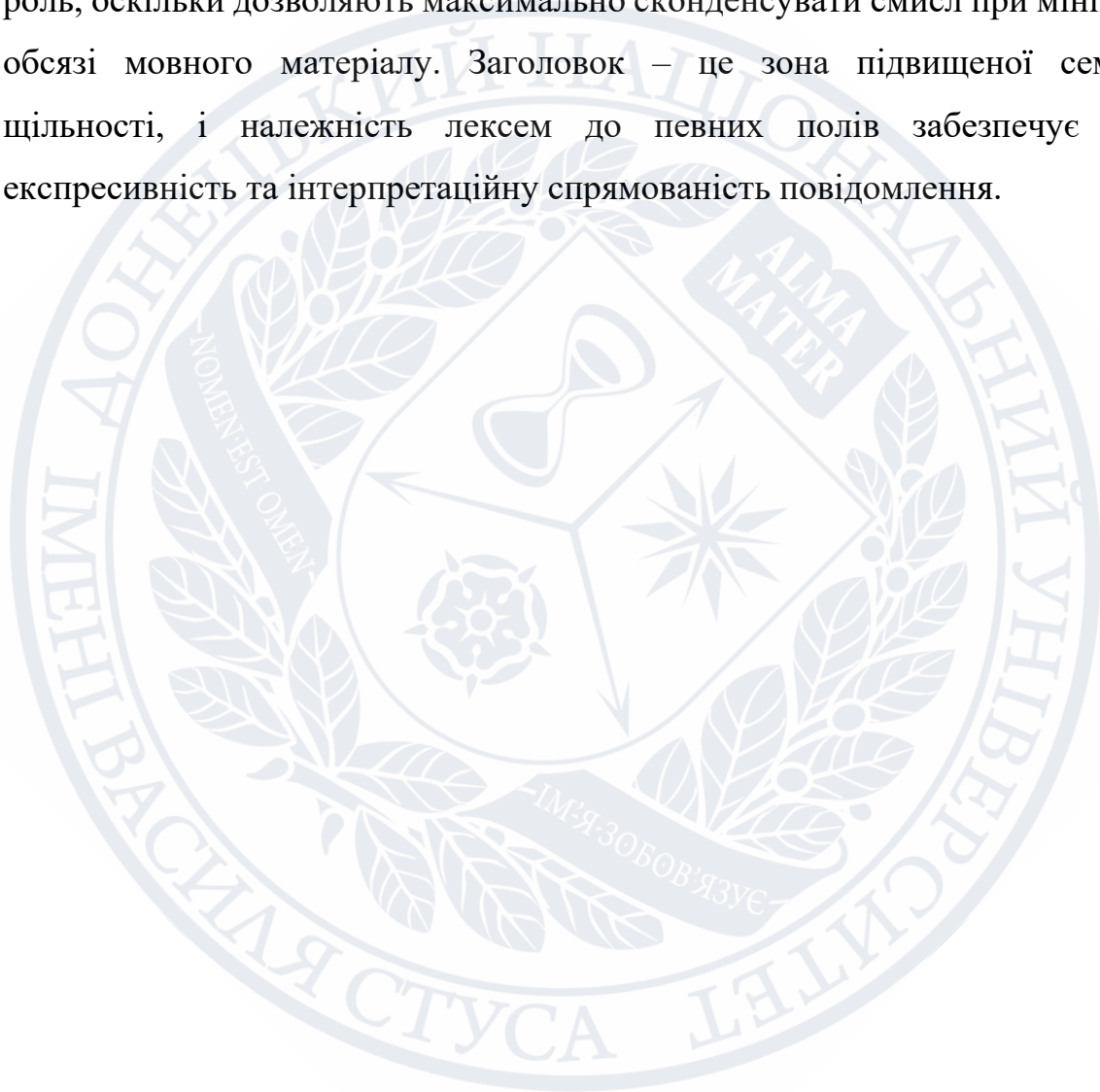
У сучасній українській лінгвістиці поняття семантичного поля має низку уточнених дефініцій. За О. О. Селівановою, лексико-семантичне поле – це «парадигмальне об'єднання частини мови, що має спільний інтегральний компонент значення» [37, с. 282].

У «Словнику сучасної лінгвістики» тлумачать семантичне поле як:

1. фрагмент дійсності, що може бути описаний певною мовою за допомогою відповідної лексичної підсистеми;
2. ієрархічну структуру лексичних одиниць, об'єднаних інваріантним значенням, яке відображає поняттєву, предметну або функційну подібність явищ (наприклад, семантичне поле часу: секунда, хвилина, рік, століття, мить) [11, с.70].

«Структурна організація семантичного поля відображає не лише внутрішній устрій лексичного складу мови, а й взаємодію між предметами, явищами й концептами в мовній системі. Розуміння будови лексико-семантичного поля відкриває нові можливості для глибшого аналізу семантичної організації мови» [32, с. 231].

У заголовковому дискурсі семантичні поля виконують особливо важливу роль, оскільки дозволяють максимально сконденсувати смисл при мінімальному обсязі мовного матеріалу. Заголовок – це зона підвищеної семантичної щільності, і належність лексем до певних полів забезпечує точність, експресивність та інтерпретаційну спрямованість повідомлення.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі досліджено функційно-стилістичні та семантичні характеристики заголовків. На основі аналізу було визначені ключові закономірності їхньої структури, мовного оформлення та прагматичного спрямування.

Функційно-прагматичний потенціал заголовків у медіадискурсі визначається їхньою здатністю виконувати ряд різних функцій – інформативну, оцінну, спонукальну та інтригуючу. Заголовки повідомляють про факти, а ще пробуджують емоцію та задають інтерпретаційну рамку, що впливає на сприйняття матеріалу.

Виявлено, що стилістичні засоби та прийоми, які використовуються у написанні заголовків, направлені на підсилення емоційного та експресивного впливу змісту матеріалу. Найчастіше зустрічаються такі тропи: метафора, метонімія, іронія, епітети). Також стилістичні фігури: еліпсис, антитеза, риторичні питання, паралелізм. Використання цих засобів зумовлює високий рівень образності та динамічності.

Отже, функційно-прагматичний, стилістичний та семантичний аналіз заголовків дозволяє розглядати їх як самостійну комунікативну одиницю. Заголовок є ключовим елементом структури і чинником смислової організації медіадискурсу, що забезпечує взаємодію між автором і читачем.

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАГОЛОВКІВ В АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ МЕДІАТЕКСТАХ

3.1 Семантичний аналіз заголовків у вибраних медіа

У сучасному інформаційному просторі заголовок відіграє ключову роль як смисловий і прагматичний центр журналістського тексту. Саме через заголовок відбувається перше сприйняття повідомлення і формується емоційна і оцінна реакція. Тому семантичний аналіз заголовків є одним із провідних напрямів дослідження медіадискурсу, оскільки він дає змогу з'ясувати, які смисли, оцінки та концепти домінують у комунікативному просторі.

Аналіз семантичних особливостей англomовних та українськомовних заголовків про Україну дозволяє виявити, як медіа інтерпретують війну, позицію України та реакцію світової спільноти.

У результаті дослідження виділено кілька провідних семантичних полів, навколо яких структуровано зміст новинних заголовків: 1) війна; 2) політика і дипломатія; 3) гуманітарні питання; 4) надія і стійкість; 5) міжнародна підтримка України.

Домінантами семантичного поля «Війна» є слова *war, drone, missile, attack, frontline, troops, casualties, wounded, dead*, які регулярно з'являються на позначення бойових дій. Наприклад: *Zelenskiy Says 'Several' Wounded North Korean Troops Have Died After Capture; Darkness And Drones: Winter Warfare On Ukraine's Front Lines; Russian Attack Drones Hunt Down Individual Civilians In Ukraine*.

В українських заголовках аналогічні значення передають лексеми *війна, вогонь, зброя, армія, фронт, удар, окупація*. Наприклад: *Армія РФ націлилась на Велику Новосілку: тисне з двох сторін; Дрони кращі за солдатів? Кім Чен Ин наказав налагодити масове виробництво дронів-камікадзе; Запеклі бої за Покровськ: «якщо ситуацію не стабілізують, Україну можуть чекати темні часи»*.

Лексика цього поля утворює ядро заголовкої картини світу: вона не лише описує реальні події, але й створює відчуття постійної небезпеки, терору, невизначеності. Семантика руху та агресії («launches», «presses attacks», «intensifies», «bombs», «обстрілює», «завдавати удару», «захопила», «націлилась») підкреслює активність воєнних дій і надає заголовкам динамічності.

Семантичне поле «Політика і дипломатія» охоплює лексику, яка пов'язана з переговорами, санкціями, рішенням урядів, дипломатичними заявами. В англійських заголовках часто можна побачити нейтрально-офіційну лексику: *EU Ministers Approve New Sanctions Targeting Russian 'Shadow Fleet'; Wider Europe Briefing: NATO Braces For An Unpredictable 2025; Pro-West PM Leads Romanian Presidential Vote, Russia-Friendly Candidate Makes Surprise Challenge.*

В українських текстах заголовки більш емоційні: *Фіцо погрожує Україні після поїздки до Путіна. Зеленський відреагував; Від Сороса до Путіна: парадокси політики Віктора Орбана; Саміт без Макрона, але зі сигналами Трампу. Чого чекати від зустрічі лідерів у Брюсселі.*

У цьому полі активно використовуються слова оцінки та протиставлення («погрожує», «засудив», «вимагає», «прокоментував», «відреагував»), що підкреслюють моральну перевагу України та ізоляцію Росії.

До семантичного поля «Гуманітарні питання» належать лексеми на позначення страждання, втрат, переселенців, дітей. Приклади англійських заголовків: *Ukrainians Return Home In Latest Prisoner Swap With Russia; Ukraine's Human Rights Ombudsman Accuses Russian Forces Of Executing 5 POWs; Report: Putin, Other Russian Officials Directly Involved In Transfer, Deportation of Ukrainian Children.*

У той же час українські заголовки демонструють глибше емоційне наповнення: *«Пляшка води - на двох, замість ковдри - картон». Звільнений з полону розповів про тортури у «вагнерівців»; «Два роки поспіль не святкувала. Просто - плакала». Свята, які переселенці лишили в зруйнованих домівках;*

«Оренду підвищують, а грошей немає - виселяйтесь». Чому місцеві повертаються під обстріли в Покровськ.

Використання цитатної форми, де люди діляться власною трагедією, активізує співчуття та підсилює емоційний аспект.

У семантичному полі «Надії та стійкості» поряд з лексемами війни в обох мовах простежуються слова зі значенням надії: «end», «recovers», «win», «survive», «rebuild», «hope», «перемога», «сила», «відновлення», «стійкість».

Наприклад: *'Dear Santa, I Want Ukraine To Win'; Ukrainian President Says NATO Membership Can End 'Hot Phase' Of War; Ukraine Recovers After 'Inhumane' Christmas Day Attacks; Biden Vows New Weapons 'Surge'; Від Перемоги до миру: на яких умовах влада України готова закінчувати війну?; «Для кримських татар це означає загибель народу»: Джемільєв про деокупацію Криму та визнання геноциду.*

Семантичне поле «Міжнародна підтримка України» охоплює лексику, яка описує вияви допомоги інших країн: «aid», «weapon package», «prepare», «support», «visit», «increase», «передати».

У даній вибірці інформація про міжнародну підтримку переважає в англомовних статтях. Українськомовний сегмент більше висвітлює внутрішні питання суспільства та перебігу війни.

Однією з найпримітніших особливостей заголовків є конотативна насиченість – тобто наявність оцінних відтінків, емоцій, асоціацій. У англомовних медіа часто застосовується експресивна, але лаконічна лексика: *massive, hell on earth, inhumane, surge, revenge, pounding, deserted, darkness and drones.*

Ці слова відображають страх, безвихідь і катастрофічність ситуації. Водночас журналісти використовують метафоричні конструкції:

Darkness And Drones: Winter Warfare On Ukraine's Front Lines – метафора темряви як постійної присутності невідомості і смерті, яка чатує на солдатів на передовій;

Hundreds Of Ukrainian Marines Missing After 'Hell On Earth' Battle For Kryny – гіперболізована метафора, яка порівнює ситуацію на фронті з пеклом, у такий спосіб підсилює трагізм.

Українські заголовки демонструють ще вищий рівень емоційності, часто через порівняння або цитування:

«Гірші за фашистів»: як виживає Лиман під снігом і вогнем військ РФ – порівняння росіян з фашистами підкреслює їхню агресивність і нелюдськість. Також у цьому заголовку можна побачити протиставлення, як-от «снігом та вогнем», яке демонструє, що місту доводиться перебувати в умовах негоди та атаки Росії.

Перша російсько-чеченська війна: як Москва «обламала зуби» об Грозний – вираз «обламати зуби» описує те, що Росія зазнала поразки у війні з чеченцями.

«Він - маленька людина». Конгресмени США прокоментували погрози Путіна ракетю «Орешнік» – вираз «маленька людина» змальовує постать Путіна, як несміливої людини, яка постійно погрожує атакувати. Вибір саме цього вислову для заголовка може зумовлюватися його популярністю серед українців, які використовували його на початку повномасштабного

«Істерика людоджера». Чому Путін закликав провести «дуель»? – Слово «людоджер» зображує Путіна, як людину, яка не має жодної емпатії та відчуває абсолютну байдужість до людського життя. Також слово «дуель» є метафорою, використане для порівняння ймовірної атаки «Орешніка» та потенційного відбиття західною системою протиповітряної оборони.

«Жорстка посадка». Як на Заході бачать можливе завершення війни у «вирішальному» 2025 році. – Через вираз «жорстка посадка» дипломати ЄС реагують на амбітні прогнози українських політиків, і висловлюють про погані сценарії для України, що варто бути приземленим і адекватно оцінювати ситуацію.

Для україномовних заголовків характерна іронічна або саркастична семантика, що слугує засобом психологічного опору. Також такі метафори, як

«мертва хватка Кремля», «атмосфера страху», «замкнене коло» виконують функцію емоційної мобілізації читача.

Іншою лексико-семантичною особливістю заголовків є те, що вони будуються навколо дієслів дії, що передають динаміку, рух, результат. Найчастотніші англомовні дієслова: *launch, attack, strike, vow, accuse, say, claim, recover, defend, warn, admit, impose, withdraw*.

Вони формують відчуття постійного розвитку подій. Наприклад:

Ukraine Says Troops Fend Off 'Terrorist' Russian Attacks As Putin Vows To Intensify The War – заголовок побудований навколо дієслів «fend off» (відбивають) «vows» (обіцяє), що передають активні дії обох сторін – оборону України та намір Росії посилити війну. Це створює відчуття напруги.

Ukraine Says It Struck Russian Oil Depot, Radar Station – ключове слово «struck» (завдала удару) передає конкретну дію з результатом, підкреслюючи динаміку бойових дій і активність українських сил.

U.S. Announces \$725 Million Aid Package For Ukraine – дієслово «announces» (оголошує) вказує на офіційну заяву, що змінює ситуацію, воно додає новини та розвиває тему міжнародної підтримки України.

Для заголовків притаманне використання теперішнього часу, що створює ефект актуальності і новизни.

Українські відповідники: «заявив», «погрожує», «підтримав», «захопила», «розпочала», «відреагував», «відновлює», «підсилює». Ці дієслова також активно використовуються у формі теперішнього або минулого часу, і мають такий самий вплив.

Іменники поділяються на кілька лексико-семантичних груп:

Воєнна лексика: *attack, drone, missile, front, battle, troops, war* / «удар», «дрон», «фронт», «битва», «війна», «окупант».

Політична: *sanctions, peace plan, leaders, negotiations* / «саміт», «уряд», «переговори», «мир».

Соціально-гуманітарна: *children, refugees, prisoners, victims* / «переселенці», «заручники», «жертви».

Семантика більшості лексем пов'язана з війною як процесом, що охоплює всі сфери життя.

У корпусі англomовних заголовків спостерігається висока частота повторів слів *war, Ukraine, Russia, attack, drone, Putin, Zelenskiy*. Повторюваність забезпечує тематичну когезію – тобто пов'язування змісту з повідомленнями.

В українських текстах повтори виконують також риторичну функцію. Слова «війна», «Україна», «Росія», «удар», «наступ», «фронт», «Путін» трапляються неодноразово, підкреслюючи сталість загрози. Синонімічні ряди розширюють смислове поле: «удар» – «обстріл» – «атака»; «захопити» – «окупувати» – «просунутися»; «втрати» – «жертви» – «загиблі»

Англomовні статті орієнтуються на іноземну аудиторію, тому дотримуються журналістських стандартів об'єктивності, таким чином емоційне забарвлення виражене стримано і розсудливо. Натомість українські заголовки мають чітку, яскраво виражену патріотичну й емпатійну семантику, оскільки варто враховувати людський фактор журналіста, який переймається подіями у своїй країні. Заголовки поєднують інформаційну функцію з функцією залучення суспільства.

В англійських текстах переважає фрейм, де Україна подається як жертва агресії, але водночас як стійка, мужня держава. В українських – фрейм, в яких Україна зображена борцем, і проявляє активні дії – наголос робиться на діяльності, боротьбі, відповідальності.

Проведений лексико-семантичний аналіз дає підстави зробити такі висновки:

1. Лексичне ядро обох корпусів складають лексеми, пов'язані з війною, агресією та спротивом. Слова *war, attack, drone, strike, Ukraine, Russia* / «війна», «удар», «обстріл», «окупант», «Україна», «Росія» формують смисловий каркас інформаційного дискурсу.

2. Семантична структура заголовків характеризується чітким протиставленням «Україна – Росія», «мир – війна», «світ – агресор», «атакує – бореться», що відображає геополітичну роздвоєність.

3. Емоційно-конотативна складова відрізняє українські заголовки від англomовних: у перших переважає патріотичний, трагічно-героїчний тон, у других – аналітично-співчутливий.

4. Дієслівна динаміка є провідною рисою обох корпусів: дієслова передають рух, ескалацію, розвиток подій, формуючи ефект живої дії.

5. Метафоричність і метонімічність забезпечують експресивність і стислість подачі. Через тропи журналісти формують не лише інформаційне, а й ціннісне бачення війни.

6. Англomовні тексти будують образ України як держави, що бореться за демократичні цінності; українські заголовки – як народу, що виборює виживання й гідність.

Отже, лексико-семантичний аналіз заголовків про війну в Україні демонструє не лише мовну, а й світоглядну різницю між англomовним і українським медіадискурсом. Англomовні медіа дотримуються журналістської дистанції та об'єктивності, але виразно позиціонують Україну як сторону, що захищається і бореться проти агресора. Українські медіа, навпаки, поєднують неупереджену інформацію з елементами емоційного впливу, що сприяє зміцненню національної ідентичності та психологічній стійкості суспільства.

Таким чином, аналіз заголовків доводить, що лексика є вагомим інструментом не лише опису, а й інтерпретації реальності. Кожне слово, кожен семантичний вибір – це спосіб творення сенсів, який у воєнний час набуває особливої ваги. Лексико-семантична структура сучасних медіатекстів ілюструє перехід від простої фіксації подій до глибшого рівня комунікації – формування спільного світогляду.

3.2 Стилiстичний аналіз заголовків

Стилiстичні засоби підвищують виразність, емоційність та переконливість журналістського тексту. Особливо чітко вони спостерігаються у заголовках, де кожне слово несе максимальне семантичне навантаження. Заголовок – це

мікротекст, у якому часто реалізують риторичні та поетичні прийоми, але в більш лаконічній і прагматичній формі.

Завданням аналізу є визначити, які саме засоби – метафора, метонімія, гіпербола, іронія, антитеза, риторичне питання, паралелізм, тощо – переважають у кожному мовному середовищі та які прагматичні цілі вони виконують.

Метафора – одна з найчастіше вживаних фігур у заголовках, оскільки вона дозволяє в короткій формі передати складне явище чи політичну ситуацію.

В англомовних заголовках метафора зазвичай має узагальнений, концептуальний характер. Вона має на меті не стільки викликати почуття, скільки створити у свідомості читача зображення події.

Наприклад: *Darkness And Drones: Winter Warfare On Ukraine's Front Lines* – слово «darkness» має пряме і переносне значення: у статті йдеться про те, як українські військові борються з дронами уночі; також воно символізує невідомість і відчай, оскільки росіяни швидко впроваджують нові технології в сучасну війну.

Through Wars In Ukraine And Gaza, China Bids To Lead The Global South – буквальний переклад фрази «bids to lead» – робити ставку на те, щоб очолити. Тобто в цьому реченні значення метафори – це очолити боротьбу за вплив на міжнародній арені.

The Wasteland: Shocking New Images From Russian-Occupied Marvinka – «wasteland» означає руїну, в яку перетворилося окуповане місто.

Такі образи створюють атмосферу, але зберігають раціональність викладу.

В українських заголовках метафори емоційніші, конкретніші, часто мають виразну національну конотацію. Наприклад:

Політичний двобій України і Росії та «мертва хватка» Кремля за територію колишнього СРСР – тут метафора передає те, що Росія ні за що не захоче припинити війну і повертати окуповані території.

«Дорога в один кінець»: долі зниклих безвісти морпіхів у Кринках. Як їх шукають? – образ «дороги в один кінець» має значення безповоротності, в даному випадку те, що піхотинці зникли і не повернулись.

«Це замкнене коло»: чому ЗСУ відступали майже весь 2024 рік – в статті висвітлюється проблема мобілізації, яку порівнюють з «порочним колом», і яке має значення неминучого процесу.

Важливо, що українська метафорика переважно емоційно оцінна, тоді як англійська – описово-структурна. Для української преси метафора є засобом самоідентифікації й боротьби; для англомовної – способом структурувати складну реальність у межах аналітичного дискурсу.

Метонімія – ще один універсальний засіб газетного стилю, особливо у заголовках, де бракує місця для повного речення. Її використовують для заміщення назв держави, народу, влади чи політичної інституції, назвами установ чи географічних об'єктів.

В англомовних заголовках метонімія реалізується у вигляді заміщення: *“Kyiv Hits Kursk After Massive Wave Of Deadly Russian Strikes On Ukraine”*, *“Kremlin Says No Plans Yet For Talks”*, *“Ukraine, U.S. Say North Korean Soldiers Killed, Wounded In Russia's Kursk”*, *“White House Announces Aid Package”*. Така фігура надає тексту офіційності й водночас стислості.

В українських заголовках метонімія теж активно функціонує, але часто має емоційно-публіцистичний характер: *«Кураховє замикають у кільце: тримати оборону чи виходити з міста?»*, *«Покровськ на порозі вуличних боїв»*, *«Росія робить ставки на фронт»*: як довго протримається Кураховє і чому важливо вчасно вийти». У цих випадках міста виступають як символи опору, а дії – як уособлення насильства. Міста персоніфікують, що надає подіям драматизму.

Синекдоха (заміщення частини цілим або навпаки) менш поширена в англійських заголовках, проте часто з'являється в українських: *«Десятки насильно вивезених дітей залишаються в Росії»*, *«Майже половина переселенців – безробітні»*. Вона створює узагальнення через окремі долі, посилюючи гуманітарний аспект.

Антитеза – це фігура протиставлення, яка надає тексту напруження. Вона допомагає зрозуміти явища, використовуючи яскраві протиставлення.

В англомовних заголовках антитеза використовується обережно, переважно у вигляді подвійних структур: *“Fear And Hope As Battle For Pokrovsk Looms”*, *“Destruction And Resilience In Ukraine’s Frontline Towns”*, *“Death And Defiance Under Fire”*. Контраст виконує композиційну функцію – допомагає передати складність ситуації без оціночного забарвлення.

В українських заголовках антитеза є одним із провідних засобів драматизації: *«Від Перемоги до миру»*, *«Мир через силу»*, *«Без світла – але з вірою»*, *«Армія тіней»*. Таке протиставлення підкреслює стійкість, поєднання відчаю й надії, характерне для українського суспільного наративу.

У результаті англійська антитеза має аналітичну функцію, а українська – емоційно-пафосну.

Гіпербола або перебільшення широко використовується в обох мовах, але з різною метою.

В англомовних заголовках гіпербола найчастіше проявляється через кількісну або оціночну характеристику: *“Massive Drone Attack”*, *“Record 192 Missiles Fired”*, *“Critical Time For Ukraine”*. Це не художнє перебільшення, а журналістський прийом для підсилення значимості події.

В українських заголовках гіпербола має емоційно-моральний зміст: *«Жахливий підхід»*, *«Найважчі часи»*, *«Буде справжня бійня»*. Вона має на меті передати не обсяг, а відчуття. Часто гіперболу підсилює вигук або пряма мова.

Іронія у воєнному дискурсі виконує функцію захисного механізму – це спосіб говорити про жахливі події через використання гумору, щоб пом’якшити виклад.

В англомовних медіа іронія використовується рідко й переважно у культурних матеріалах: *“Dear Santa, I Want Ukraine To Win”* – поєднання дитячого листа та серйозного змісту створює гротескний ефект.

Українські заголовки, навпаки, активно вдаються до іронії та сарказму: *«Істерика людоджера»*, *«Російська параноя»*, *«Помірятися Орешниками»*. Тут іронія стає зброєю – способом висміяти агресора й зняти напругу.

Фігури повтору створюють ритм і підсилюють переконливість заголовка. В англomовних заголовках домінує синтаксичний паралелізм і звуковий повтор (алітерація): *“Fear And Hope”, “Blood And Bombs”, “War And Winter”*. Ритм досягається короткими, симетричними структурами, що легко запам’ятовуються. Це типовий прийом англomовного газетного стилю, який надає заголовкам афористичності.

Риторичні запитання – ще одна поширена фігура. В англomовних заголовках вони трапляються рідко: *“Will The War In Ukraine End In 2025?”* Тоді як в українських – дуже часто: *«Російська армія вже готова наступати далі на півдні? Чи готові Херсон та Запоріжжя до оборони?», «Трафік YouTube у Росі на межі зникнення: як це впливає на окуповані території України?», «2025 рік потрясе світ. Як Заходу зберегти себе і Україну?»* Питання використовується не для отримання відповіді, а як засіб вираження сумніву, іронії, припущення або тривоги.

Хоча заголовок прагне до економії засобів, епітет залишається важливим носієм емоційного забарвлення.

В англійських заголовках епітети нейтрально-інформативні: *“Deadly Fire”, “Critical Moment”, “Major Attack”*. Вони описують масштаб або інтенсивність, не переступаючи за межі стандартної лексики.

В українських – епітети виражають оцінку, співчуття, моральний осуд: *«Жахливий підхід», «Страшна посадка», «Найважчі часи», «Справжня бійня»*. Ця експресія відбиває не лише емоційний стан автора, а й колективне почуття суспільства.

Крім того, в українській мові поширене утворення авторських неологізмів: *«Депутінізація Європи», «як Росія чеченізує Донбас», «євродрузі Путіна»*. Такі словотворчі фігури мають високий комунікативний потенціал, завдяки якому можна привернути увагу читачів.

Порівняльний аналіз свідчить, що стилістичні фігури в обох мовах виконують різні прагматичні ролі: в англomовних заголовках – це інтелектуалізація змісту, структуризація інформації, створення ефекту

лаконічної точності; в україномовних – це емоційна інтерпретація події, вираження колективного досвіду, формування моральної оцінки.

Фактично стилістичні фігури перетворюють заголовок на форму суспільного діалогу: англомовні – раціонального, українські – емоційного.

Англомовні заголовки орієнтовані на об'єктивність і стриманість. Їхні стилістичні фігури – це здебільшого метонімії, метафори, паралелізми та синонімічні пари. Вони створюють ефект логічного аналізу.

Україномовні заголовки використовують широкий спектр фігур – від метафори й епітета до іронії та риторичного питання. Їхня стилістика емоційна, персоніфікована, з національними реаліями.

Стилістичні засоби українських заголовків не лише передають новину, а й формують світоглядну позицію.

Англомовні медіа застосовують фігури для лаконічної структури повідомлення, українські – для емоційного осмислення події.

Таким чином, різниця полягає не в наявності чи відсутності стилістичних засобів, а у способі їх використання: англомовна традиція – послідовна та логічна, українська – експресивна.

Отже, стилістичні фігури у заголовках стають не просто декоративним елементом, а важливим показником культурного коду: у них віддзеркалюється менталітет нації, історичний досвід і комунікативна стратегія виживання в умовах війни.

3.3 Синтаксичний аналіз заголовків

Заголовки новин мають специфічну синтаксичну організацію, яка відрізняється від звичайних речень художнього чи наукового стилю. Вона є виживим чинником в комунікативній ефективності, адже синтаксис забезпечує вираження ключової думки в максимально стислій формі. У медійному дискурсі синтаксис виконує не лише граматичну, а й прагматичну функцію: він допомагає структурувати інформацію, підсилює емоційний аспект, створює відчуття терміновості або драматизму подій.

Для них характерні такі риси:

1. Номінативність – використання іменникових конструкцій, що позначають подію як факт, без її розгортання в дію. *Massive Drone Attack On Kyiv; Destruction After Missile Strike; Darkness And Drones: Winter Warfare On Ukraine's Front Lines; Запеклі бої за Покровськ, Підсумки 2024 року в цифрах.*

2. Інверсія – зміна звичного порядку слів для акцентування певного елемента, але вони менш поширені у новинах. Використовується для створення ритмічної й емоційної виразності. *Downed Was The Russian Helicopter; Жорстка посадка – так на Заході бачать завершення війни.*

3. Інфінітивні конструкції – вираження майбутньої дії або наміру. Вони притаманні англійським заголовкам: *Norway To Allow Direct Sales Of Defense-Related Products To Ukraine; Macron, Tusk To Discuss EU Peace Force For Ukraine Amid Diplomatic Surge.*

4. Еліптичність – свідоме пропущення деяких членів речення без втрати змісту. Забезпечує лаконічність і напругу, адже кожне слово набуває більшої ваги. Наприклад: *Russian Gas Flow Through Pipeline In Ukraine Ends* – відсутнє дієслово-зв'язка *is* або *has*, але зміст зрозумілий. Приклад українською: *Кінець транзиту газу з Росії* – також еліптична конструкція без присудка.

5. Компресія інформації – висока щільність змісту в мінімальному обсязі. У заголовку часто поєднуються кілька фактів, наприклад: *Ukraine Recovers After 'Inhumane' Christmas Day Attacks; Biden Vows New Weapons Surge* – дві частини, з'єднані крапкою з комою. Подібна структура є в українських текстах: *Україна відновлюється після атак; Байден обіцяє нову зброю.*

Відмінності заголовків зумовлені різною природою синтаксису англійської та української мов: англійська мова, оскільки є аналітичною – то тяжіє до економії засобів, а синтетична українська – до розгортання думки через граматичні зв'язки.

Можемо розглянути типи заголовків за метою висловлювання. Більшість англомовних та україномовних заголовків мають розповідну структуру – вони інформують про факт або подію: *Russian Attack On Kryviy Rih Kills 1 Amid Intense*

Clashes And Russian Push Toward Pokrovsk; Sirens Wail, A Child Flees For Safety, As Russia Bombs Kyiv; Crimean Tatar Leader Applauds Czech Recognition Of Soviet Deportations As Genocide; «П'ята стаття НАТО». Про гарантії безпеки для України дискутували в «Атлантичній раді»; СЗЧ на півдні: як декриміналізація повертає бійців в армію; На колесах і з бронєю: як до жителів прифронту приїжджає банк.

Основна функція – інформативна, чітко і коротко повідомити про новину.

Питальні конструкції найчастіше зустрічаються в українських заголовках. Вони створюють ефект інтриги, спонукають читача до роздумів. Наприклад: *Чим закінчився перший штурм КНДР? ЗСУ скоро втратить Курицину? Що приховує секретна російська лабораторія, яка, ймовірно, розробляє біологічну зброю? Will The War In Ukraine End In 2025? What A Ukraine Peace Plan Could Look Like?*

Окличні заголовки майже не зустрічаються у вибірці, але вони мають сильний емоційний вплив. Приклади: *Dear Santa, I Want Ukraine To Win; «Гірші за фашистів!»: як виживає Лиман під снігом і вогнем військ РФ.*

Емоційність прослідковується не лише через знак оклику, а й синтаксичним наголосом: вигуками, інверсією, прямою мовою.

Синтаксичні структури за складом поділяються на прості і складні. Більшість англomовних заголовків – прості односкладні або двоскладні речення. Наприклад: *Ukrainians Return Home In Latest Prisoner Swap With Russia; Drones Hit High-Rise Buildings In Russian City; Russia Launches 'Massive' Attack On Ukraine's Energy Facilities.*

В українських заголовках прості речення також поширені: *Колишній рабин Москви прокоментував антисемітські заяви Путіна про президента України; Глава ПЦУ зустрівся з папою Римським. Російські ЗМІ вже відреагували; Уряд Грузії планує заборонити використання піротехніки на протестах.*

Складнопідрядні та складносурядні конструкції характерні переважно для українськомовних заголовків. Вони забезпечують аргументативність і пояснювальний характер. Наприклад: *Фіцо погрожує Україні після поїздки до Путіна, Зеленський відреагував; Якщо ситуацію не стабілізують, Україну*

можуть чекати темні часи; Росія втратила всі танки І-90 і майже всі Т-80 – звіти західних аналітиків.

В англомовних заголовках складні конструкції теж зустрічаються, але здебільшого скорочено: *Ukraine Recovers After 'Inhumane' Christmas Day Attacks; Biden Vows New Weapons 'Surge'; Putin Says Slovak PM Ready To Offer 'Platform' For Ukraine Talks.*

Використання крапки з комою або двокрапки є типовим англомовним способом синтаксичного поєднання ідей при збереженні компактності.

Цитата в заголовку є способом передати емоційну реакцію або пряму мову героя. У корпусі українськомовних текстів, порівнюючи їх з англомовними, цитатні заголовки переважають. Наприклад: «*Істинний характерник*». Яким був актор, боєць 3-ої штурмової Яків Ткаченко; «*Це атмосфера страху*». Як діти в окупації таємно вчать в українських школах; «*Жахливий підхід*»: генерал Бен Годжес про позицію США щодо переговорів між Україною та РФ.

Цитата вводиться через лапки або двокрапку, часто супроводжується пояснювальною частиною. Вона створює ефект автентичності, довіри, живої мови.

Синтаксичний аналіз показує, що заголовки новин, незалежно від мови, є особливою граматичною системою, яка поєднує риси номінативності, еліптичності, інформативності та прагматичної спрямованості.

У англомовних заголовках переважають номінативні конструкції, у яких головним засобом вираження дії є лексичні одиниці. Українські заголовки більш емоційні, де часто використовують питальні конструкції, цитати та спояснювальні структури, що підсилюють комунікативний ефект.

Таким чином, синтаксичні особливості новинних заголовків відображають не лише мовну економію, а й специфіку медіадискурсу, в якому граматики стає інструментом впливу на читача. Заголовок сьогодні – це не просто «назва тексту», а самостійна синтаксична і комунікативна одиниця, яка здатна формувати громадську думку та керувати увагою аудиторії.

3.4 Порівняльний аналіз функцій заголовків у англійській та українській мовах

Заголовок виконує цілу низку функцій: привертає увагу, оцінює, прогнозує, формує емоційне ставлення, задає тон усьому повідомленню. У контексті воєнного дискурсу заголовок стає не просто вершиною тексту, а семіотичним знаком, який концентрує у собі позицію видання, національну перспективу, етичні й політичні орієнтири.

Порівняльний аналіз функцій англійських та українських заголовків дає змогу виявити, як через різні мовні засоби реалізуються спільні комунікативні цілі – інформування, переконання, емоційний і оцінно-ідеологічний вплив.

З позицій лінгвістики тексту заголовок виконує щонайменше п'ять базових функцій: номінативну (називає тему або подію), інформативну (повідомляє про зміст), емоційно-експресивну (виражає ставлення автора), прагматичну (спонукає до прочитання, дії, участі), оцінно-ідеологічну (формує суспільну позицію).

Ці функції можуть реалізовуватися в залежності від типу медіа, аудиторії та мовної традиції. Порівняння англійського та українського корпусів показує, що при зовнішній подібності їх семантична та функціональна структура має глибокі культурно-комунікативні відмінності.

Англійські статті вирізняються своєю інформаційною лаконічністю. Їхні заголовки – це короткі номінативно-предикативні конструкції, що подають факт без розгорнутих пояснень: *Russia Launches Drone Attack On Kyiv; Putin Meets Slovak PM In Moscow For Talks; U.S. Imposes Sanctions On Russian Judge Who Sentenced War Critic.*

Заголовок має бути точним, об'єктивним і зрозумілим для будь-якої аудиторії. Інформаційна функція тут переважає, оскільки такі заголовки не потребують додаткового контексту, вони вже є самодостатнім повідомленням.

Українські заголовки, навпаки, поєднують інформаційну функцію з оцінною. Номінативність доповнюється контекстом, коментарем, цитатою або

елементом суб'єктивності. Наприклад: *Росія «ріже» трасу на Покровськ: вона веде до Павлограда; Запеклі бої за Покровськ: «якщо ситуацію не стабілізують, Україну можуть чекати темні часи»; Від неї залежить Запоріжжя, Дніпро і Курахове: чому РФ з усіх сил атакує Велику Новосілку.*

Такі структури виконують подвійну роль: вони повідомляють про факт, а також інтерпретують його, розкриваючи причинно-наслідкові зв'язки.

Емоційно-експресивна функція в англomовних заголовках обмежена, адже міжнародні видання намагаються уникати, дотримуючись стандартів неупередженості. Емоційність виражається здебільшого через метафоричні узагальнення або оцінні прикметники, що зберігають відносну нейтральність: *Darkness And Drones: Winter Warfare On Ukraine's Front Lines; Hundreds Of Ukrainian Marines Missing After 'Hell On Earth' Battle For Krynky.*

В українських заголовках емоційність є провідним елементом функціонування. Вона проявляється у формі вигуків, метафор, порівнянь, контрастів: *«Жахливий підхід»: генерал Бен Годжес про позицію США щодо переговорів між Україною та РФ; Ув'язнення у собачому вольєрі, здирництво, рекет: як Росія «чеченізує» Донбас; «Гірші за фашистів»: як виживає Лиман під снігом і вогнем військ РФ.*

Стратегія залучення читача здійснюється через апелятивну функцію. В обидвох корпусах вона присутня, але реалізовується різними шляхами.

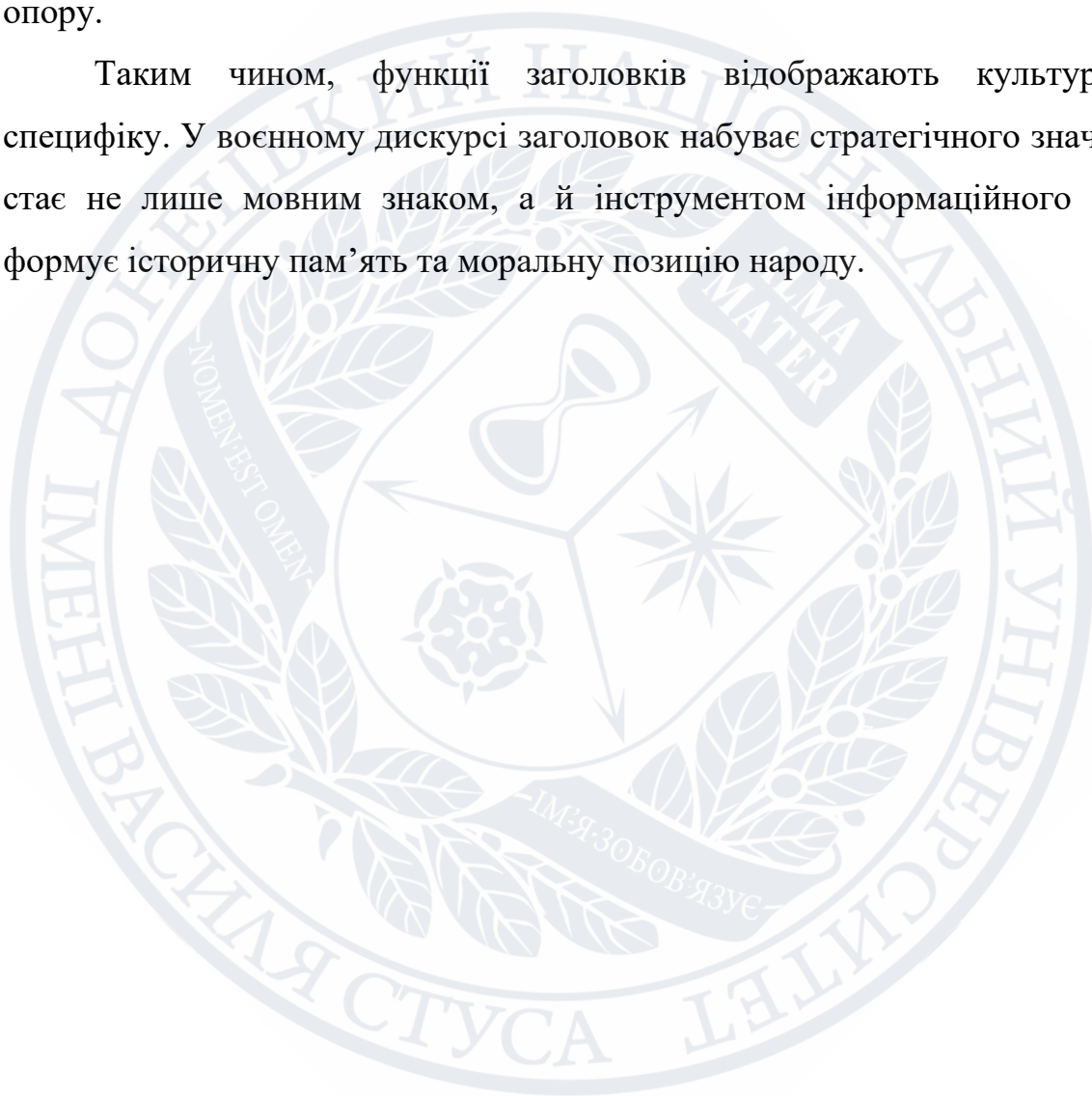
В англійських заголовках використовуються питальні конструкції, ефект недосказаності та інтрига: *Will The War In Ukraine End In 2025?; Through Wars In Ukraine And Gaza, China Bids To Lead The Global South; What Would The Russian Capture Of Pokrovsk Mean For The Ukraine War?*

В українських заголовках, знов-таки, все будується на емоційних звертаннях та драматичних контрастах: *«Мир через силу - це зараз головне». Ексклюзивне інтерв'ю із послом України у Польщі; «Не будемо ніколи щасливими, якщо програємо». Речник Міноборони про реалії війни і головну умову перемоги; Алієв обурений «маячною» з боку РФ і вимагає від Москви компенсацій за збитий літак.*

Отже, англomовні заголовки орієнтовані на об'єктивність та стриманість. Вони реалізують насамперед інформативну та прагматичну функції, спрямовані на нейтральне повідомлення факту.

В українських заголовках також присутній широкий спектр засобів – від метафори й епітетів до іронії та риторичних питань. Але вони орієнтовані на емоційний вплив та формують національну солідарність і відображають цінності опору.

Таким чином, функції заголовків відображають культурно-мовну специфіку. У воєнному дискурсі заголовок набуває стратегічного значення. Він стає не лише мовним знаком, а й інструментом інформаційного спротиву, формує історичну пам'ять та моральну позицію народу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У третьому розділі цієї наукової розвідки виконано комплексне дослідження заголовків англomовних та українськомовних медіатекстів, присвячених війні в Україні. Аналіз охоплює семантичний, стилістичний, синтаксичний та функціональний рівні, що дозволяє прослідкувати специфіку комунікації воєнного дискурсу у ЗМІ.

У ході семантичного аналізу з'ясовано, що обидві мовні системи мають спільне лексико-семантичне ядро. Українські заголовки відзначаються своєю емоційною насиченістю та оцінною спрямованістю, тоді як в англomовних переважає нейтральний, фактологічний виклад.

Стилістичний аналіз показує, що в заголовках обох мов містяться тропи – метафора, метонімія, епітети, порівняння. В англomовному дискурсі вони виконують функцію увиразнення. В українських текстах вони стають експресивним елементом. Стилістичні засоби у наших медіа описують події, формуючи патріотичний наратив і посилюючи емпатію у читача.

Синтаксичний аспект демонструє відмінності у структурній організації заголовків. Англomовні медіа послуговуються короткими, еліптичними конструкціями, що забезпечують динамічність і лапідарність. Українські заголовки мають повноскладні речення, складнопідрядні конструкції і цитати. Типовими засобами риторичної організації заголовків є інверсія, контраст, парцеляція.

Порівняльний аналіз засвідчує, що в обидвох мовах реалізується спільний набір функцій, проте з різною інтенсивністю. В англomовних заголовка домінує інформативна та номінативна функції, які спрямовані на фактологічність та об'єктивність. В українських медіа інформаційна функція поєднується з оцінною, де відкрито заявляється моральна оцінка агресора та відтворюється образ надії та непохитності.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що заголовок у сучасному медіадискурсі є стратегічним засобом комунікації, який відображає позицію

автора й аудиторії, емоційний стан суспільства і культурні особливості мовної спільноти.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексне дослідження заголовків як компонента медіатекстів. У фокусі опинився заголовок як важливий елемент медіадискурсу. На основі зіставлення англомовних та українськомовних матеріалів було виявлено спільні та відмінні риси у структурі та функціях заголовків у сучасному медійному просторі.

У **першому розділі** визначено теоретичні засади дослідження медіатекстів і заголовків. Уточнено поняття медіатексту як поліструктурного явища, що поєднує вербальний і прагматичний рівні, а також виконує соціально-комунікативну функцію. Розглянуто основні структурні елементи медіатексту, де заголовок є основним компонентом, що задає семантичну рамку повідомлення.

У **другому розділі** проаналізовано функційно-стилістичні та семантичні особливості заголовків. Доведено, що вони виконують ряд функцій: інформативну, апелятивну, оцінну, емоційно-експресивну. Розглянуто стилістичні засоби, найуживаніші у заголовках, які забезпечують експресивність і сприяють комунікативній взаємодії з читачем. Лексико-семантичний аналіз заголовків, у ході якого встановлено, що найбільш продуктивними є слова зі сфери політики, війни, суспільного життя, національної ідентичності. Вони формують семантичні доміанти тексту і відображають ціннісні орієнтири суспільства.

Третій розділ присвячений дослідженню заголовків з англомовних та українських матеріалів видання «Радіо Свобода», тематика яких охоплює російсько-українську війну. Отож обидві моні системи спираються на спільні тематичні поля, але відрізняються ступенем насиченості. Англомовні тексти тяжіють до нейтральності, українські – формують оцінку і співпереживання. Англійські заголовки вирізняються еліптичністю та лаконічністю, українські – розгорнуті синтаксично, містять інверсію, цитати та інтонаційну виразність.

Таким чином, заголовки відображають глибокі процеси взаємодії мови, культури, суспільної свідомості. Попри різницю у формах і засобах, вони мають

спільну мету – інформувати, переконувати, пояснювати глобальні процеси та явища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ануфрієва Н. Д. Структурно-семантична специфіка газетних заголовків. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2019. № 38. Том 3. С. 7–9.
2. Бовт А. Ю. Лінгвостилістичні особливості висвітлення політичних подій в українських та британських інтернет-засобах масової інформації (на прикладі Нормандського саміту 9 грудня 2019 року). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019 № 43 том 4. С. 134–137.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Т. Бусела, 2005.
4. Вжеш Я. Л. Базові категорії медіа лінгвістики: медіа-мова, медіа-дискурс, медіатекст: журнал «Нова філологія». Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля. 2014. С.23–27.
5. Волковинський О. С. Заголовок і текст публіцистичного твору: взаємообумовленість рівнем інформативності. Наукові записки Інституту журналістики. 2014. Т. 56. С. 73–77.
6. Гаврилова Я. Роль лінгвістичних засобів виразності газетних заголовків у сприйнятті тексту повідомлення. Діалог: Медіа-студії : зб. наук. праць, 2006. Вип. 4. С. 130–136.
7. Галич В. М. Заголовок у структурі змісту й форми публіцистичних творів Олеся Гончара. Зб. пр. Наук.-дослід. центру періодики. Л., 2003. Вип. 11. С. 537–556.
8. Гладченко К. Ю. Лексико-семантичне поле як структурний елемент мовної картини світу. Наукові праці. 2016. Т. 272, № 260. С. 16– 20.
9. Грицюк Л. Ф. До питання про лінгвістичний статус заголовка. *Мовознавство*. 1989. №5. С. 55–58.
10. Демченко Н. С. Мовні засоби увиразнення в англomовних газетних заголовках (на матеріалі "The Economist"). Закарпатські філологічні студії. 2022. Вип. 22(1). С. 101–105.

11. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни : у 4 т., 2012.
12. Зайцева В. В. Інформаційний стиль в україномовній газеті. На ниві української філології. Д.: Пороги, 2003. С. 232–240.
13. Зайцева В. В. Метонімія як композиційна структура газетного заголовка. [Електронний ресурс]
URL : <https://ukrsense.dp.ua/index.php/USENSE/article/view/50/69> (дата звернення : 16.10.2025).
14. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : [підручник]. 2-ге вид., перероб. і допов. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.
15. Іванов В. Ф. Техніка оформлення газети: Курс лекцій. К.: Знання, КОО, 2000. 222 с.
16. Іванова О. О. Лінгво-стилістичні особливості перекладу англійських газетних текстів українською мовою. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер. : Філологічна. 2012. Вип. 25. С. 34–36.
17. Каленич В. М. Інтертекстуальність заголовкових комплексів у медіатекстах. Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика. 2022. С.130–146.
18. Ковалевська Т. В. Комунікативно-прагматичні аспекти функціонування мовних одиниць : монографія. Одеса : Астропринт, 2012. 344 с.
19. Коваленко А. М. Заголовок англomовного журнального мікротексту-повідомлення: структура, семантика, прагматика (на матеріалі тижневика Newsweek) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к. філол. н. Київ. 2002. 19 с.
20. Ковальчук М. Перетворення фразеологізмів у газетних заголовках. Рідне слово в етнокультурному вимірі. 2013. С. 134–140.
21. Космеда Т. А. Метафора сучасної публіцистики: актуалізація антропонімів (на матеріалі української та російської мов). Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. № 3. 2015. С. 116–122.

22. Красавіна В.В. Метафора як засіб експресивізації заголовка в сучасних інтернет ЗМІ. [Електронний ресурс] URL : erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/3132 (дата звернення : 10.10.2025).
23. Лакомська І. В. Мовна гра в газетних заголовках. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. 2011. Вип. 28. С. 227–232.
24. Михайленко В.М. Заголовковий комплекс як базовий елемент журналістського тексту. Наукові записки Інституту журналістики. 2013. Т.50. С.239–244.
25. Мірошніченко І. Г. Стислий текст в українському масмедійному дискурсі. Дніпро, 2020. 24 с.
26. Нагорняк М. Заголовок новини: як зробити його ефективним (на матеріалах інформаційних передач першої програми Національної радіокомпанії України). URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/307> (дата звернення: 10.10.2025).
27. Назаренко О. М. Діалог і категорія діалогічності в українському масмедійному дискурсі. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2022. Вип. 3 (98). С. 149–158.
28. Непийвода Н.Ф. Мовні ігри та гумор у рекламному тексті. Н.Ф. Урок Української. 2001. № 10. С. 20–24.
29. Овсяник С. В., Лазебна О. А. Особливості перекладу новинних заголовків сучасної німецькомовної преси. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2021. № 48. Том 2. С. 29–32.
30. Павлюк Л. С. Текст і комунікація: Основи дискурсного аналізу. Львів: ПАІС, 2009. 76 с.
31. Підручник із журналістики. Пишемо для газет / І. Аньєс ; пер. з фр. А. Андрусак ; наук. ред. А. Яковець, 2013.
32. Рибачук О., Крамаренко В. Організація та функціональне наповнення лексико-семантичного поля «War» в онлайн-версії журналу Time.

[Електронний ресурс] URL : <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-2-31> (дата звернення : 16.10.2025).

33. Рижкова С. В. Роль та функції заголовку в художніх творах (на матеріалах англійської та німецької художньої літератури). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2014. Вип. 10(2). С. 38–40.

34. Руденко Н. Сугестивний потенціал вербальних засобів висміювання в контенті сучасних електронних видань. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. Budapest, 2019. VII (32), I.: 192. P. 71–74.

35. Савченко В. М. Особливості вживання еліпсису у заголовках англomовної періодики. Студентський вісник. 2013. С. 1–3.

36. Савчук Р. Стилiстичнi засоби у заголовках сучасних медiатекстiв: психолiнгвiстичний аспект. Актуальнi питання гуманiтарних наук. Вип. 34. Т. 4. 2020. С. 161–170

37. Селіванова О. О. Лiнгвiстична енциклопедiя. Полтава: Довкiлля-К, 2011. 844 с.

38. Сизонов Д. Ю. Медiатекст та медiадискурс у сучасному медiйному просторi. *Studia Linguistica*. 2013. Вип. 7. С. 389.

39. Сiвасва О. С. Лексико-семантичнi особливостi заголовкiв статей про здоров'я у газетi «The Guardian». Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019 №43, том 5. С. 134–138.

40. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / Уклад.: Ю. М. Бідзіля, І. І. Бабушак, В. Й. Жугай та ін.; за заг. ред. Ю. М. Бідзілі. Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. 224 с.

41. Соколова І. Прагматико-комунікативні характеристики категорії повтору у текстах-анонсах. Харків. 2002. 211 с.

42. Сушкевич О. В. Іронія й сарказм як форми вияву комунікативної авторитетності та статусу мовця у політичному телевізійному дискурсі. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського.

Серія: Філологічні науки. Соціальні комунікації. Київ. Том 30(69) № 3. Частина 2, 2019. С. 191–195.

43. Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця : 2-ге вид. : Наша культура і наука, 2006. 560 с.

44. Тимчук О. Т. Семантико-стилістичне явище гри слів в українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук. 2003. 12 с.

45. Фадєєва О. В. Функції та засоби прагматизації газетних заголовків. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2017. Вип. 27(2). С. 135-139.

46. Файчук Т. Г., Мирошніченко І. М., Фіголь Б. О. «Особливості функціонування фразеологізмів як складників заголовків українських та польських електронних видань». Обрії друкарства, № 1(13) 2023.

47. Черниш О. А. Сутнісні характеристики понять «медіадискурс» та «медіатекст» у сучасній медіа лінгвістиці. Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство) (118). 2013. с. 309–313.

48. Шевченко В. Е. Заголовки як спосіб впливу на суспільну свідомість. Наукові записки Луганського національного педагогічного університету. У 3-х т. Вип. 5, Т. 1. Серія «Філологічні науки». Луганськ : Альма-матер, 2004. С. 388–397.

49. Шевченко В. Е. Система рубрикації газети – основа її архітектонічної організації. Наукові записки Інституту журналістики. 2001. [Електронний ресурс] URL : <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1188> (дата звернення : 10.10.2025).

50. Шевченко Л. І., Дергач Д. В., Сизонов Д. Ю. Медіалінгвістика: Словник термінів і понять. Вид. 2-ге, доп. і перероб. 2014.

51. Шийка С. Жанрово-стилістичні особливості регіональних масмедійних текстів (за матеріалами рівненських ЗМІ). [Електронний ресурс] URL : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-196-1-68> (дата звернення : 10.10.2025).

52. Шульська Н. М., Зінчук Р. С. Комуникативно-функційний потенціал заголовків у мові сучасних медіа. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32(71), № 5(2). С. 220–225.
53. Юлдашева Л. Заголовок як особлива номінативно-предикативна одиниця. Філологічний часопис. 2016. Вип. 1. С. 87–93.
54. *Arens, William F., Bovée, Courtland L. Contemporary Advertising. Edition, 5 ; Publisher, McGraw-Hill Education, 1994.*
55. Bell, A., & Garrett, P. (1998). *Approaches to Media Discourse*. Blackwell.
56. Errico, M. The evolution of the summary news lead. [Електронний ресурс]. URL : <https://blogs.elon.edu/mhm/files/2017/03/Media-History-Monographs-Volume-1.pdf> (дата звернення 11.10.2025).
57. Merriam-Webster Dictionary. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.merriam-webster.com> (дата звернення: 23.10.2025).
58. Ngozi Anigbogu. Linguistic-Patterns-of-News-Headlines-in-Nigerian-Newspapers. 2021. [Електронний ресурс]. URL: https://www.researchgate.net/publication/354852119_Linguistic-Patterns-of-News-Headlines-in-Nigerian-Newspapers (дата звернення: 23.10.2025).
59. Oxford English Dictionary (OED). [Електронний ресурс]. URL : <https://www.oed.com/?tl=true> (дата звернення: 23.10.2025).
60. Van Dijk, T. A. (1988). *News as Discourse*. Lawrence Erlbaum Associates.

ДОДАТКИ

Заголовки англійською мовою

1. U.S. Imposes Sanctions On Russian Judge Who Sentenced War Critic
2. Russian Gas Flow Through Pipeline In Ukraine Ends
3. Russian Helicopter Downed By Ukrainian Sea Drone, Says Kyiv
4. Volunteers Race To Clean Oil Covered Coastline After Tanker Accident In Kerch Strait
5. Will The War In Ukraine End In 2025?
6. Ukraine's Carol Of The Bells Still Rings In War-Torn Birthplace
7. Ukraine Says It Downed Russian Helicopter With Sea Drone For First Time
8. Russian Soprano Netrebko Withdraws From Vienna Debut In Strauss Opera Scheduled For Late January
9. Putin Places Producer Of Major Beer Brands Under Temporary Management
10. Ukrainians Return Home In Latest Prisoner Swap With Russia
11. Norway To Allow Direct Sales Of Defense-Related Products To Ukraine
12. Through Wars In Ukraine And Gaza, China Bids To Lead The Global South
13. Ukraine Says Troops Fend Off 'Terrorist' Russian Attacks As Putin Vows To Intensify The War
14. Hundreds Of POWs Freed In Latest Russia-Ukraine Prisoner Swap
15. The Billion-Dollar Weapons Package Headed For Ukraine
16. Hundreds Of Ukrainian Marines Missing After 'Hell On Earth' Battle For Krynky
17. Newly Announced \$5.9 Billion In U.S. Aid Comes At Critical Time For Ukraine, Zelenskiy Says
18. Russian Forces Claim Capture Of Town In Pokrovsk Area, But Next Steps Unclear
19. Teachers Offer Secret Ukrainian Classes To Children In Russian-Occupied Regions
20. Zelenskiy Blasts Fico In Energy Feud As Fighting Intensifies On Battlefield

21. Putin Apologizes, Tells Azerbaijan Russian Air Defenses Were Activated When Jet Crashed
22. Zelenskiy Says 'Several' Wounded North Korean Troops Have Died After Capture
23. Putin Says Slovak PM Ready To Offer 'Platform' For Possible Ukraine Talks
24. Mounting Evidence Suggests Russian Air Defenses Hit Passenger Jet Before Crash
25. North Korean Troops Take Pounding In Kursk As Kim Reportedly Doubles Down
26. Ukraine Recovers After 'Inhumane' Christmas Day Attacks; Biden Vows New Weapons 'Surge'
27. "Massive" Russian attacks on Ukrainian infrastructure showed no letup as night fell on Christmas Day following what President
28. 'Dear Santa, I Want Ukraine To Win'
29. Ukraine Recovers After 'Inhumane' Christmas Day Attacks; Biden Vows New Weapons 'Surge'
30. Deadly Fire In Russia's Tatarstan Highlights Conditions For Migrant Workers
31. What We Saw: How RFE/RL's Photographers Captured Their Best Photos Of 2024
32. 'So Much Death': Ukrainian Drone Pilot Shares Emotional Account Of Frontline Combat
33. Russian Attack On Kryviy Rih Kills 1 Amid Intense Clashes And Russian Push Toward Pokrovsk
34. Ukraine Supports Stabilizing Syria, Zelenskiy Says As He Again Warns Of Russia-North
35. Korea Cooperation
36. Zelenskiy Accuses Slovak PM Of Wanting To 'Help Putin' Through Gas Payments
37. Darkness And Drones: Winter Warfare On Ukraine's Front Lines

38. Uzbek Authorities Keeping Tabs On Family Of Suspect In Russian General's Killing
39. Kremlin Says No Plans Yet For Talks With Trump
40. Putin Meets Slovak PM In Moscow For Talks About Natural Gas Deliveries
41. Ukraine's Human Rights Ombudsman Accuses Russian Forces Of Executing 5 POWs
42. Russia Launches Massive Drone Attack As Putin Vows Revenge For Kyiv's Attack On Kazan
43. Drones Hit High-Rise Buildings In Russian City
44. Air-Raid Warning Declared Across Ukraine As Russian Strikes Continue
45. Kyiv In Flames After Massive Russian Attack
46. Sirens Wail, A Child Flees For Safety, As Russia Bombs Kyiv
47. Destruction, Injuries After Russian Missile Attack in Ukraine's Kryviy Rih
48. Kyiv Hits Kursk After Massive Wave Of Deadly Russian Strikes On Ukraine
49. What Would The Russian Capture Of Pokrovsk Mean For The Ukraine War?
50. 'In His Own Bubble': Zelenskiy Slams Putin Remarks, Urges More EU Military Aid
51. Putin Sends Signals To The West On Ukraine Ahead Of Trump's New Term
52. Uzbek Man Charged With Terrorism In High-Profile Assassination Of Russian General
53. Crimean Tatar Leader Applauds Czech Recognition Of Soviet Deportations As Genocide
54. Putin, In Annual Televised Show Of Control, Says Russia Nearing 'Primary Goal' In Ukraine War
55. Last Holdouts Cling To Life In Ukrainian Frontline Town
56. Zelenskiy Says Transatlantic Unity Fundamental To Halt Putin's Aggression
57. Central Asian Migrants Brace For Backlash After Russian General's Killing
58. Zelenskiy Huddles With European Leaders In Brussels Ahead Of Trump's Return

59. U.S., U.K. Say Medvedev's Comment Calling NATO Officials 'Legitimate Targets' Irresponsible
60. Migrants On Edge As Russia Arrests Uzbek Over Ukraine's Assassination Of General
61. Syrians Expect 'Serious Soul-Searching' From Russia Over Assad Support
62. Ukrainian Soldier Makes Viral Claims Of 'Incompetence' In Army
63. Ukrainian Rape Survivor Says Her Voice Is A Weapon Against War Crimes
64. Kyiv Says It Broke Up Russian Spy Network Targeting F-16 Fighter Data
65. Bolstered By North Korean Troops, Russia Presses Attacks in Kursk Region
66. The Moment A Russian General Was Killed By A Scooter Bomb In Moscow
67. Russian Attack Drones Hunt Down Individual Civilians In Ukraine
68. Oil Covers Dozens Of Kilometers Of Russia's Coastal Area After Tankers Sink
69. Russian General Charged With Chemical Weapons Use In Ukraine Killed In Blast Claimed By Kyiv
70. Ukrainian PM Says Deal To Transit Russian Gas Won't Be Extended In 2025
71. Pokrovsk 'Deserted' As Russian Army Draws Near In Russia The Week Ahead
72. Podcast: The War In Ukraine In 2025
73. EU Ministers Approve New Sanctions Targeting Russian 'Shadow Fleet'
74. Environmentalists Warn Of Disaster As Russian Officials Race To Grounded Tankers In Kerch Strait
75. Ukraine, U.S. Say North Korean Soldiers Killed, Wounded In Russia's Kursk
76. Russian Troops Remaining In Syria Reportedly Lack Food, Water
77. Damaged Russian Tanker Spills Oil Into Kerch Strait During Storm
78. Ukraine Targets Russian Fuel Supply Lines To Zaporizhzhya
79. Ukraine, Russia Trade Blame Over Deadly Bombings
80. Russia Deploys More North Korean Troops In Kursk Region, Zelenskiy Says
81. What A Ukraine Peace Plan Could Look Like
82. Russia Launches 'Massive' Attack On Ukraine's Energy Facilities
83. Assad's Fall Is A Blow To Russia. Here's What It Means For The War In Ukraine.

84. Fear And Hope As Battle For Ukraine's Pokrovsk Looms
85. Noted Russian Missile Designer Reportedly Shot Dead Near Moscow
86. Russia Closes In On Key Ukrainian City As Zelenskiy Visits Front Line
87. Ukrainians Skeptical About War With Russia Ending Soon
88. Inside A Secret, Expanding Russian Lab Site With A Bioweapons Legacy
89. Macron, Tusk To Discuss EU Peace Force For Ukraine Amid Diplomatic Surge
90. Ukraine Caught In The Middle As U.S.-China Trade Hostilities Target Drones
91. Ukraine's Mobile Frontline Bank Dodges Shells To Deliver Cash
92. U.S. Loans Ukraine \$20 Billion Before Biden's Departure
93. Lukashenko Reveals Plans For Russian Oreshnik Missile Deployment In Belarus
94. Ukraine Denies Reports Of Russian Breakthrough In Sumy Region
95. Wider Europe Briefing: How NATO Is Preparing For A Grim Winter In Ukraine
96. Ukrainian Mom Overcomes Darkness Amid Blackouts
97. Zelenskiy Floats Option Of Foreign Troops In Ukraine Until NATO Membership
98. Ex-Warden Of Donetsk Prison Reportedly Killed In Car Bombing
99. Trump Says Russia, Iran In 'Weakened State,' Calls On Putin To Make Ukraine Deal
100. Zelenskiy Hails Talks With Macron, Trump, Says 'A Just Peace' Was Discussed
101. The Wasteland: Shocking New Images From Russian-Occupied Marvinka
102. Russian Strike Kills 10, Injures 20 In Southern Ukraine
103. What To Expect In 2025
104. Kerch Bridge Traffic Halted As Explosions Reported In Russian-Occupied Crimea
105. The Bidens And Burisma: President's Pardon Stretches Back To Son's Time As Ukraine Company Board Member
106. Report: Putin, Other Russian Officials Directly Involved In Transfer, Deportation of Ukrainian Children
107. NATO Agrees To Prioritize Protecting Ukraine's Infrastructure
108. The Guardian 'Grandmothers' Who Helped Wounded Ukrainian Soldiers

109. Tensions High At NATO Meeting: Support For Ukraine Top Of Agenda
110. How Russia Prepares Children In Occupied Ukraine For War Against Their Own Country
111. Ukraine Again Calls For Full Membership As NATO Ministers Meet In Brussels
112. U.S. Announces \$725 Million Aid Package For Ukraine
113. Germany's Baerbock Warns China's Russia Support Will Impact Ties
114. California Connection: How A Chinese Factory's Electronics Are Fueling Russia's War
115. Germany's Scholz Visits Kyiv Pledging New Weapons
116. Russian Drones Target Kyiv Overnight; 3 Killed In Southern City
117. Trump Has Sought Orban's Take On Ukraine War, Sources Tell RFE/RL
118. Ukrainian President Says NATO Membership Can End 'Hot Phase' Of War
119. Ukraine Says It Struck Russian Oil Depot, Radar Station
120. Ukrainian Pensioner Beats Blackouts With Pedal Power
121. Exclusive: Belarus State Firm Hosted Russian 'Filtration' Camp Where Ukrainians Were Allegedly Tortured
122. Ukraine Ramps Up Defenses Near Pavlohrad As More Evacuees Arrive
123. More Than 1 Million Ukrainians Left Without Electricity After Latest Russian Attack
124. Ukraine Defense Minister Discusses Boosting Security With South Korean President
125. Trump Nominates Defense Adviser Kellogg As Special Envoy For Ukraine, Russia
126. Nordic-Baltic States, Poland To Increase Military Aid To Ukraine
127. Ukraine's Long-Range Attack Drones Help It Strike Deep Inside Russia
128. 2 Wounded In Russian Attack On Kyiv, Klitschko Says
129. Interview: Could A Demilitarized Zone End The Ukraine War?
130. G7 Foreign Ministers Renew Support For Ukraine In Final Summit Document
131. Russian-Installed Court In Donetsk Sentences Georgian Legion Leader In Absentia In Russia

132. Escalation And Endgame The Week Ahead
133. Russia Opens Criminal Case Against Brit Accused Of Terrorism, Mercenary Activities
134. Ukraine Attacked With 'Record' 192 Drones, Missiles As NATO Gauges Russia's New Weapon
135. Wider Europe Briefing: NATO Braces For An Unpredictable 2025
136. Ukraine's Holy Mountains May Take Generations To Recover From The War
137. British Man Fighting For Ukraine Reportedly Captured In Russia's Kursk
138. Ukraine Says It Hit Russian Oil Depot, Other 'Important Targets
139. Russia Reportedly Recruiting Fighters From Yemen Through Huthi Intermediaries
140. Zelenskiy Calls For More Air-Defense Systems For Ukraine
141. The Life, And Nail-Biting Work, Of A Ukrainian Sapper
142. Pro-West PM Leads Romanian Presidential Vote, Russia-Friendly Candidate Makes Surprise Challenge
143. Zelenskiy Says Putin Aiming To Regain Kursk Territory Before Trump Takes Office
144. 'Skin And Bones': Holodomor Survivor Shares Childhood Memories From Stalin-Era Famine
145. Russia's Claim Of Emissions In Occupied Ukraine Regions Draws Protests At COP29
146. Trump Reportedly Considers Ex-Intelligence Chief Richard Grenell For Ukraine Post
147. EU Parliament Leader Wants Germany To Send Taurus Missiles To Ukraine
148. Putin Says Russia Will Use New Missile Again In 'Combat Conditions' After Ukraine Strike
149. The Week In Russia: The Motives Behind Russia's Ballistic Missile Strike On Ukraine
150. Ukrainian Frontline Troops Voice Resentment At Lack Of New Recruits

Заголовки українською мовою

1. Чи стане 2025-й роком справедливого миру для України?
2. «Не будемо ніколи щасливими, якщо програємо». Речник Міноборони про реалії війни і головну умову перемоги
3. В Італії можуть почати всиновлювати евакуйованих дітей-сиріт. Україна судиться
4. Підсумки 2024 року в цифрах
5. Кінець транзиту газу з Росії: що це змінить для України і сусідніх країн?
6. «Чи буде мир?»: іноземні експерти припускають, як закінчиться війна в Україні
7. 2025 рік потрясе світ. Як Заходу зберегти себе і Україну?
8. «Це замкнене коло»: чому ЗСУ відступали майже весь 2024 рік
9. Україну шантажують блекаутом: наскільки серйозні погрози Фіцо і «євродрузів» Путіна?
10. Навчальні центри ЗСУ. У Генштабі відповіли на скарги
11. «Спочатку припинення вогню». Що чекає на окуповані території у 2025 році?
12. Росія збирає з окупованих територій України в рази більше «податків»: що за цим стоїть
13. Радіо Свобода Weekly: Алієв обурений «маячною» з боку РФ і вимагає від Москви компенсацій за збитий літак
14. «Гірші за фашистів»: як виживає Лиман під снігом і вогнем військ РФ
15. Дешево і ефективно. Технології на війні в Україні кинули виклик виробникам зброї у світі
16. Ракета «Трембіта» зможе завдати удару по Москві - військові інженери
17. Фіцо погрожує Україні після поїздки до Путіна. Зеленський відреагував
18. «Дякуємо за обід». Засуджені за зраду кримчани чекають на обмін. Репортаж із табору військовополонених
19. Позбавлені батьківщини. Десятки насильно вивезених із України дітей залишаються у Росії

20. «Російська параноя». У світі коментують відео, на якому ППО Росії збиває у небі Санта Клауса
21. Політичний двобій України і Росії та «мертва хватка» Кремля за територію колишнього СРСР
22. Від Сороса до Путіна: парадокси політики Віктора Орбана
23. «Тиждень без світла та опалення. Маємо бути готові»: мер Миколаєва прогнозує нові російські атаки
24. «Армією керували непридатні». Віктор Муженко про ВЛК Залужного, генералів в окопах, СЗЧ і ситуацію на фронтах. Велике інтерв'ю
25. Загроза оточення Великої Новосілки є - речник 110-ї ОМБр Секач
26. Армія РФ захопила Курахове? Чи ні? Що відомо на зараз
27. «Росія має засоби для удару по Європі на глибину 2000 км». Що НАТО має протиставити «Орешнику»?
28. У наметі з буржуйкою. Скарги на умови та інструкторів у навчальних центрах ЗСУ. Що каже Генштаб?
29. Вистачає чи ні? Що насправді відбувається з постачанням дронів у ЗСУ
30. Майстерня дронів: як ремонтники телефонів лагодять БПЛА на фронті
31. Армія РФ націлилась на Велику Новосілку: тисне з двох сторін
32. Кім Чен Ин подвоює ставки. Північнокорейських бійців побільшає на фронтах війни Росії проти України
33. Обіцянки Трампа і його посланець до Києва. Переговори щодо завершення війни будуть вже у січні?
34. П'яний із автоматом: що робити командирам із алко- та наркозалежними на фронті?
35. Олігархи і похорони, мобілізація священників і єдина церква. Велике інтерв'ю з главою УГКЦ Святославом
36. «По дві доби без електрики та тепла»: як зимує південь у третій рік масштабної війни?
37. «Жорстка посадка». Як на Заході бачать можливе завершення війни у «вирішальному» 2025 році?

38. Росія почала застосовувати техніку в штурмах Торецька і Часового Яру. Як обороняти міста?
39. Трафік YouTube у Росії на межі зникнення: як це впливає на окуповані території України?
40. Україна від 1 січня припинить транзит газу з Росії. Що це означатиме?
41. «Жахливий підхід»: генерал Бен Годжес про позицію США щодо переговорів між Україною та РФ
42. Коли святкують Різдво і як його відзначають військові? Офіцер-історик Олександр Алоборов коментує
43. Росія втратила усі танки І-90 і майже всі Т-80. Звіти західних аналітиків
44. Від Перемоги до миру: на яких умовах влада України готова закінчувати війну?
45. ЗСУ б'ються за єдину дорогу у Великій Новосілці: скоро можливий відхід?
46. Уряд пропонує виключити російську та білоруську з переліку мов, що підлягають захисту в Україні
47. «Мир через силу - це зараз головне». Ексклюзивне інтерв'ю із послом України у Польщі
48. Орбана «б'ють методами Орбана»? Чого зумів досягти прем'єр Угорщини і що йому може загрожувати
49. Російська армія вже готова наступати далі на півдні? Чи готові Херсон та Запоріжжя до оборони?
50. «Знаємо про кожен човен»: що відомо про підготовку нового російського наступу на півдні?
51. Дрони кращі за солдатів? Кім Чен Ин наказав налагодити масове виробництво дронів-камікадзе
52. Чи можлива демобілізація під час триваючого наступу Росії? І де взяти резерви?
53. Фіцо в Москві: подробиці та реакції
54. Седная - табір смерті імені Башара Асада

55. Казань, Рильськ, Ростовська область: з чим пов'язана активізація ударів по Росії?
56. Росія евакуйовує війська з Сирії: перекине їх в Україну?
57. «Це атмосфера страху». Як діти в окупації таємно вчаться в українських школах
58. Радіо Свобода Weekly: Зеленський відповів на пропозицію Путіна провести «дуель»
59. Війна у 2025 році: як Захід підтримуватиме Україну? Можливі сценарії
60. Перша російсько-чеченська війна: як Москва «обламала зуби» об Грозний
61. Колишній рабин Москви прокоментував антисемітські заяви Путіна про президента України
62. «П'ята стаття НАТО». Про гарантії безпеки для України дискутували в «Атлантичній раді»
63. Росія возить дітей з України до інших країн. Коли будуть нові ордери на арешти?
64. «Він - маленька людина». Конгресмени США прокоментували погрози Путіна ракетою «Орешнік»
65. «Істерика людоджера». Чому Путін закликав провести «дуель»?
66. Війна та окуповані території України у заявах Путіна. У чому сам себе заперечив?
67. Чи прийдуть польські військові на допомогу Україні? Інтерв'ю із міністром оборони Польщі
68. Йому підлеглі будували будинок. Чи покарають командирів, які зловживають службовим становищем?
69. «Вийти змогли не всі». Що сталося в «Успенівському мішку»?
70. Ув'язнення у собачому вольєрі, здирництво, рекет: як Росія «чеченізує» Донбас
71. «Що зробити, щоб Україна була в позиції сили» - Карпентер про підтримку в 2025 році

72. Путін посилає сигнали Заходу щодо України напередодні нового терміну Трампа?
73. Безкоштовний переліт, житло і робота. Як Росія заманює жінок із Африки збирати дрони для війни
74. Помірятися «орешниками». Що говорив Путін під час своєї пресконференції та, що це означає
75. «Істинний характерник». Яким був актор, боєць 3-ої штурмової Яків Ткаченко
76. Затиснули з двох флангів: як ЗСУ зупинити армію РФ під Кураховим?
77. «Дорога в один кінець»: долі зниклих безвісти морпіхів у Кринках. Як їх шукають?
78. «Два роки поспіль не святкувала. Просто - плакала». Свята, які переселенці лишили в зруйнованих домівках
79. БЕБ і податки порноіндустрії: чому моделі OnlyFans тікають з України?
80. «Для кримських татар це означає загибель народу»: Джемільєв про деокупацію Криму та визнання геноциду
81. Саміт без Макрона, але зі сигналами Трампу. Чого чекати від зустрічі лідерів у Брюсселі
82. Війна швидко не закінчиться. Чому?
83. «Це специфіка російських спецслужб». Українські експерти про затримання ймовірних убивць Кирилова
84. Міжнародні миротворчі війська в Україні. Чого боїться Захід?
85. Є загроза нового оточення ЗСУ: чому зволікають із наказом?
86. «Буде справжня бійня». Донеччина, Херсонщина, Запоріжжя - пріоритети Кремля у війні на 2025 рік?
87. «Оренду підвищують, а грошей немає - виселяйтесь». Чому місцеві повертаються під обстріли в Покровськ
88. Чому у військо потрапляють алкозалежні та як їх карають? Що з цим робити?

89. Танки, артилерія, аналог ATACMS: яку зброю Південна Корея могла б передати Україні
90. Курахове замикають в кільце: тримати оборону чи виходити з міста?
91. Росія «ріже» трасу на Покровськ: вона веде до Павлограда
92. СЗЧ на півдні: як декриміналізація повертає бійців в армію
93. «Солдати з КНДР намагаються закріпитися під прикриттям російських військ». Що являють собою північнокорейські штурми у Курській області
94. «Вони впевнені, що там залишаться». Чи відновлює Росія окуповані міста і захоплені підприємства Донбасу?
95. Як влада відреагує на відео Маркуса? До чого призведуть скандали В армії? | Свобода. Ранок
96. Російський «КВН» невразливий? Як ЗСУ здолати дрон, яким керують через оптоволокну
97. «Пляшка води - на двох, замість ковдри - картон». Звільнений з полону розповів про тортури у «вагнерівців»
98. Історія «Успенівського мішку» завершилася. Як допустили ситуацію і що робити? (Оновлено)
99. Побори та знущання. Як реагує влада на ймовірне викриття зловживань в одній із бригад Сил підтримки ЗСУ?
100. Росія кинула солдатів КНДР у бій на Курщині: що засвідчили перші штурми?
101. На колесах і з бронею: як до жителів прифронту приїжджає банк
102. Запеклі бої за Покровськ: «якщо ситуацію не стабілізують, Україну можуть чекати темні часи»
103. Чим закінчився перший штурм КНДР? ЗСУ скоро втратить Курщину? | Свобода. Ранок
104. Радіо Свобода Weekly: Після заяв про загибель на Курщині військових КНДР з'явилися фотографії
105. П'ятий місяць операції в Курській області. Що розповідають військові?

106. Українське походження колядки Carol of the Bells та війна з Росією. У США відкрили виставку
107. «Депутінізація Європи». Не треба боятися поразки Росії - експерти
108. З'явилися фото з десятками загиблих із армії РФ на Курському напрямку, серед них - північнокорейці
109. «Путіна потрібно зупинити силою» - Курт Волкер звертає увагу на «російські хитрощі»
110. «Я - до вікна, а підїзду навпроти вже немає». Історія подружжя і трьох дітей, які загинули від російського обстрілу Одеси
111. Глава ПЦУ зустрівся з папою Римським. Російські ЗМІ вже відреагували
112. Як може виглядати мирний план для України?
113. Вижив у «бараку-200» в Оленівці. Інтерв'ю з «азовцем» Геннадієм Харченком після російського полону
114. Україна і провал Путіна в Сирії. Бомбардування «прискорюють агонію» Росії
115. Нове життя Башара Асада в Росії. Коли буде суд за воєнні злочини?
116. «Контрактні перегони»: як бійці РФ віддають життя за українську територію
117. Майже половина переселенців - безробітні. Як це вирішує влада?
118. Затягти ЗСУ в «Успенівський мішок»: хто допустив загрозу оточення біля Курахового?
119. «Успенівський мішок»: чи ще можливо запобігти оточенню ЗСУ під Кураховим?
120. Росія випробовує ракету «Орешнік»: що про неї треба знати і чи варто боятися?
121. Запекле протистояння навколо наступного президента Грузії
122. «Захистити небо над Україною - це перемогти у цій війні» - військовий пілот та поет Василь Мулік
123. Що треба знати про «Орешнік»? Які цілі, коли може бути запуск?

124. «Якщо зараз не відкриємо експорт зброї - погіршиться забезпечення армії».
Інтерв'ю
125. Російські диверсанти і загроза окупації: Покровськ готується до головної битви?
126. Що приховує секретна російська лабораторія, яка, ймовірно, розробляє біологічну зброю?
127. Захистити піхоту: чому В армії збільшилась кількість СЗЧ?
128. Російські удари руйнують українську енергетику. Який масштаб втрат і що робити?
129. Підготовка до переговорів - аналітики про кредит на \$50 млрд для України
130. Покровськ на порозі вуличних боїв: забирають вугілля, залишають дітей?
131. «В Асада треба забрати орден Ярослава Мудрого». Як розвивались відносини України й Сирії за роки Незалежності?
132. Уряд Грузії планує заборонити використання піротехніки на протестах
133. «Найважчі часи». Якою має бути підтримка України на третьому році війни?
134. Як вплине на Україну падіння режиму Асада у Сирії? Пояснюють експерти та дипломати
135. Влада провалила оборону міст, а армія РФ вже на порозі Покровська?
136. Тривога за майбутнє дитини через війну. Причини, з яких переселенка лишила сина у львівській лікарні
137. Армія РФ заходить у Покровськ?
138. «Росія робить ставки на фронт»: як довго протримається Курахове і чому важливо вчасно вийти
139. Новий «жест доброї волі»? Що відбувається на військових базах Росії у Сирії
140. Покращити (не)можна: що не так з навчанням новобранців у ЗСУ?
141. «Мовчати не буду». Сексуалізоване насильство на війні - як домагаються правосуддя

142. Західні країни постали перед дилемою щодо нових правителів Сирії, внесених до чорного списку
143. Важкий вибір: чи зважиться Зеленський під тиском США на мобілізацію 18-річних?
144. Щодень в Україні - день протидії корупції - експерти
145. Наступ армії РФ прискорився: як відповідатимуть ЗСУ?
146. «Не давав окупантам зайти в місто»: запорізький мер помер у російському полоні. Що про це відомо?
147. Як НАТО готується до суворої зими в Україні
148. Що нова влада зробить з базами РФ в Сирії? Україна причетна до падіння режиму Асада? | Свобода.Ранок
149. ISW назвав фактори, які збільшують вартість війни для Росії
150. Як Росія розкручує свою катастрофу в Сирії і чому
- Радіо Свобода. [Електронний ресурс] URL : <https://www.radiosvoboda.org/z/16697> (дата звернення : 10.09.2025).
- Radio Liberty. [Електронний ресурс] URL : <https://www.rferl.org/russia-invades-ukraine> (дата звернення : 10.09.2025).